Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 15 t/m 22 Augustus.

Vorige verantwoording	f 1524.50
F. E., den Haag (pers. afdr.)	„ 2.50
Totaal t/m 22 Aug.	f 1527.—

Agastya en Bhatara Goeroe.

Poerbatjaraka (Lesya), geboren te Solo. Agastya in den Archipel, Academisch proefschrift. — Leiden 1926.

Over den persoon van dezen Javaanschen doctor is in een vorig nummer van dit weekblad het een en ander gezegd.

Wij zullen hier het proefschrift zelve bespreken en het karakter ervan aanduiden.

Na de opdracht van het boek aan schrijver's promotor (Prof. Krom) en zijne dochters vindt men als iets ongewoons in een Hollandsch werk de *manggala* (Sanskrit), de zegenwensch, aanvangend met het magisch-plechtige „Om awighnam astu namaç Çiwâya" — Ong, dat er geen stoornis zij, in Çiwa's naam. Dan wordt het werk als het ware gesteld onder den zegen van *bhagawan Agastya*, de *resi*, de Ziener uit de Javaansche mythologie, die het onderwerp uitmaakt van de dissertatie van Raden Ngabèhi Poerbatjaraka.

Hst. I, p. 1—14, deelt iets mede over Agastya in Voor-Indië, waar talrijke sagen en legenden over den heilige in omloop zijn. Zijn wonderdadige geboorte in een pot wordt reeds verhaald in de Rg—véda (VII, 33,1) — zijn védische naam is volgens schr. *Manya* —, en in jongere geschriften, Râmâyana, Mahâbhârata en andere. Agastya geldt hier als de apostel van de Zuidwaarts veld winnende Arische beschaving en Brahmaansche leeringen, als het hoofd der proselieten makende kluizenaars in Zuid-Indië. De legende drukt dit uit als: het bedwingen van het Windhya-gebergte, dat het schiereiland Dèkan van het Indus-Ganges-gebied scheidt.

Maar Agastya „slorpte ook de zee op" — symbolische aanduiding van den Ziener als vinder van den zeeweg en wegwijzer naar den Indischen archipel, als geestelijk veroveraar van die eilandenwereld.

Deze mythische voorstelling van de uitbreiding van het Hindoeïsme wordt in de jongere werken tot vermeende historie gemaakt, zoo door de mededeeling dat Agastya zich begaf naar Kâradipa, waarin schr. meent te zien het eilandje Kera, tusschen de Z.-O. punt van Poelau Pinang en de W.-kust van Malaka, dicht bij Oud-Kedah.

Hst. II, p. 15—31, behandelt Agastya's komst op Java. Deze komst vindt schr. behandeld in de lakon „Bambang Koembayana", eene combinatie van het verhaal van Agastya's reis naar Java met een der epische verhalen uit het Mahâbhârata, n.l. het verhaal uit het Adiparwa, waarin de eerste ontmoeting van Drona met de Koeroeprinsen wordt verteld. Agastya heet hier Drona, eene ver- die voor de hand ligt: Drona is nagenoeg zelfde wijze ter wereld gekomen als Aga- beide dragen ook denzelfden naam Koem- die in deze lakon 's verbasterd tot Koem- Schr. meent dat het verhaal van Drona's r- Java, ingeschoven in het stuk uit het Ad- een overblijfsel is van eene zeer oude over- omtrent Agastya's apostolische reis naar

Hst. III, p. 32—42, telt de weinige plaa- waar „Agastya in de Oud-Javaansche litte- voorkomt; Hst. IV, p. 43—61, „Agastya inscripties". Hieromtrent was reeds beke- Agastya bij name wordt genoemd in de in- op den steen van Dinaya van 682 Çaka = Chr., gevonden in de gelijknamige desa, ten van Malang, in de buurt van Singasari, voet van den Kawi, de aan Agastya gewij- Dr. Bosch heeft aangetoond, dat op Java gebreide Agastya-dienst bestond (Tijds. B- 57, 1916, p. 410—444 en 64, 1924, p. 227— naschrift van Dr. B. Schrieke, p. 286—29- aanleiding van zijne bespreking dier bes- steenstukken.

Een heiligdom van 863 na Chr., toen he- der Çailèndra-vorsten van Midden-Java had gemaakt voor eene restauratie van het bew- vorsten, die zoowel Midden- als Oost-Ja- heerschten, werd aan Agastya gewijd te banan (O. van Jogyakerta). De inscriptie van gal (Z. punt van de afd. Magelang) van 732 spreekt van een Çiwa-heiligdom, overgebra- den „in Koendjarakoendja gevestigden sta- aanleiding waarvan Kern in 1885 reeds te gaf, dat dit land wel het in Zuidelijk Indië Koendjara zou zijn, waar Agastya werd En ten slotte is er de inscriptie van Pèrèng Z.O. der Prambanan-vlakte), van 863 na Ch- verhaalt van een Çiwaïtisch heiligdom met verbonden hospitium, genaamd Bhadralo- sticht door Koembhayoni. Dit heiligdom de eene of andere wijze met den Agastya-di- verband hebben gestaan.

Van de inscripties van Tjanggal en Pèrèn- schr. zijne gewijzigde lezing, bewerende dat o- Agastya wel degelijk wordt genoemd: op Tjanggal, met gebruik eener woordspeling den boven reeds genoemden naam *Manya*, van Pèrèng als *Koembhayoni*, gelijk in het genoemde wajang-verhaal. Het is wel moeil- mythologisch persoon aan te nemen als de s- eener fundatie van 863, maar schr. verklaart uit de gedachtensfeer van dien tijd, gelijk wel op Bali de goden neerdalen in eens me- liehaam om in belangrijke zaken hun wil k- te maken of een groot werk te patronizeer- vele deskundigen deze shamanistische verkl- wijze zouden onderschrijven lijkt ons twijfel-

Eene inscriptie ergens uit Achter-Indië en uit Nepal, waarin ook van Agastya wordt ge- ken, gaan wij stilzwijgend voorbij.

In Hst. V, p. 62—82, vindt schr. Agastya terug als „Waprakeçwara", „Heer Wapra", het eerst in eene der Sanskrit-inscipties van Kaman in Koetai (Oost-Borneo). Dezen Waprakeçwara ontmoeten wij ook in vele Javaansche eedsformulieren; hij zou dezelf- guur moeten voorstellen als *Haritjanda*- *Agastya*, in dezelfde formulieren genoemd. E- een Britsch-Indische *Bappa* (Prakrit-uitspr- nogmaals Agastya. Nog betoogt schr. in dat de Hindoe-kolonisten van West-Java, ste Hindoe's op Java, waarvan wij kennis waarschijnlijk ook Agastya-vereerders wa- gedateerde inscripties van Toegoe, Tjiaroet- overeenkomend met die van Koetai). En vermoedt hij, dat een resi-beeld van Wa- Dr. Bosch herkend aan den hoofdwand Brahma-tempel te Prambanan) het tot Java nog niet aangetoonde beeld van Agastya zou zijn.

ij zagen reeds, dat de promovendus in Hst. zonder schroom verschillende nieuwe ziens-en de wereld inzendt, soms geheel afwijkend die der eerste autoriteiten op zijn terrein. Ver-delijk zal later wel blijken dat hij, zich gerui-tijd intensief met Agastya bezig houdend, te Agastya heeft gezien in de Javaansche ar-ologie. Maar het meest radicaal in zijne afwij-van eene min of meer geijkte zienswijze is hij Hst. VI, p. 82—108, over „Bhatâra Goeroe". arin behandelt hij de cardinale kwestie in de aansche iconografie of de onder de Javaansche den zoo veelvuldig voorkomende dikke god met en knevel en langen puntbaard en met slechts armen Çiwa voorstelt als *Bhatâra Goeroe*, de leeraar, of *Mahâyogî*, de groote asceet. Alleen Leiden staan er in het ethnografisch museum zulke dikbuiken in steen en nog een in brons. beide andere Çiwa-gestalten in de Javaansche ografie zijn dan de *Mahâdewa* of oppergod en *rawa* of *Kâla*, of de Vreeselijke, de Vernieler. chr. begint met op te merken, dat de echt aansche litteratuur en de wayang, dus de Ja-en zelve, geen anderen Bhatâra Goeroe kennen den hoogsten god, Mahâdewa. Prof. Krom (In-ing, 2e uitg. I 92) ziet in dezen ook elders in archipel bekenden populairen god een com-mis tusschen den uit Voor-Indië medegebrach-Çiwa als Mahâyogî en een bij de oorspronke-e bevolking vereerden, dus Indonesischen, god-aar. Daarbij merkt hij op, dat de resi's, de Zie-s, van welke in 't bijzonder Agastya vereering t genoten, op dezelfde wijze worden afgebeeld Bhatâra Goeroe. Dr. Poerbatjaraka is het tot er hiermee eens: „Tegen deze meening der ge-rden is onmogelijk een bezwaar te opperen, in-endeel, zij moet van inlandsche zijde, door ons, aand worden, mits ze slechts mythologisch of men theologisch wordt bedoeld, m.a.w. zon-dat de oorspronkelijk inheemsche hoogste die den Voor-Indischen naam Bhatâra Goe-ekregen heeft, gedegradeerd wordt, evenmin in het geval van den Javaanschen, Balinee-en, Batakschen enz. Bhatâra Goeroe, die ook hoogste god gebleven is."

ant die bejaarde dikbuik is ongetwijfeld van rang. Dit getuigenis lijkt meer op eene uiting sentiment dan van wetenschappelijke overtui-. Maar schr. komt dan met goede argumenten zijne meening. De Voor-Indische Çiwa als roe ziet er geheel anders uit! Niets klopt in figuur met het Javaansche beeld. Het mis-tand omtrent de identificatie van het beeld nt al met Raffles. Lang niet alle deskundigen ben dit beeld zonder bedenking met Çiwa als roe durven identificeeren. Wij kunnen hier het gesprek op papier, dat schr. voornamelijk aat met den heer Groeneveldt als auteur van catalogus van het Bataviaasch museum, niet eden; wij erkennen dat hij goede argumenten eert.

aar als de bejaarde, gebaarde dikbuik Çiwa-roe niet is, wie is hij dan wèl? Antwoord: een . En naar Voor-Indische voorbeelden komt schr. de uitkomst, dat het beeld alweer den resi stya moet voorstellen. Agastya komt in Wal-i's Râmâyana voor als heer van het Zuiden en Javaansche goeroe wordt steeds geplaatst met front naar het Z., ongeacht de frontrichting den tempel. Het beeld mag dus wel Goeroe en heeten, zelfs wel Mahâgoeroe, mits men er t Agastya, de groote leeraar der Arische be-ing in den Archipel.

e Bijlage, p. 109—111, geeft eene toelichting op reeds bekend feit in de geschiedenis van Java, nde buiten verband met het onderwerp van de ertatie. Onder de Stellingen vestigen wij de acht op III: „Bij de rangschikking der woor-met Javaansche letters in de nieuwe bewer-g van het Javaansch woordenboek *moet* reke-gehouden worden met de klinkers, niet met de medeklinkers alleen, gelijk tot dusverre gebruikelijk is"; op XI: „De Midden-Javaansche tempels, daaronder begrepen de Borobudur, zijn door gehinduïseerde Indonesiërs gemaakt"; en XIX: „Willen de Javanen op staatkundig gebied iets bereiken, dan moeten zij het onderwijs, in den uitgebreidsten zin, op eigen initiatief krachtig aanpakken, en niet te veel op de goedheid van anderen rekenen." Men ziet, dat de promovendus in Stelling XI krachtig partij kiest in een veelbesproken wetenschappelijk vraagstuk.

Wij hebben aan de bespreking van dit proefschrift een ruime plaats gegund, omdat wij het een belangwekkend, knap geschreven werk vinden, ongeacht wat er van de nieuwe door schr. voorgedragen inzichten en hypothesen van blijvende waarde zal blijken te zijn.

LEKKERKERKER.

Het Grafmonument voor Generaal Van Heutsz.

Het grafmonument voor generaal J. B. van Heutsz, dat, gelijk wij reeds vroeger meldden, op de nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam zal verrijzen, wordt, volgens de Telegraaf, in grijs-rood Zweedsch graniet vervaardigd. Het geheel wordt ruim 8 M. lang, ruim 4 M. breed en op het hoogste gedeelte 4 à 4½ M. hoog. De eigenlijke grafkelder, die 1 M. onder den beganen grond wordt aangebracht, wordt met een bronzen deur afgesloten. Een trap geeft toegang tot den grafkelder, waarvan de afmetingen ongeveer zijn 4 M. lang, 4 M. hoog en 3 M. breed. Aan het hoofdeinde wordt een nis aangebracht, waarin de urn, bevattende de asch van wijlen mevr. Van Heutsz, zal worden geplaatst.

Aan de beide zijden van de trap komen symbolieke wachtersfiguren met gevouwen handen, waartusschen een zwaard. Aan de achterzijde wordt het monument afgesloten door een plaat — waarop een inschrift zal worden aangebracht — geflankeerd door twee 1.96 M. hooge figuren, waarvan de eene met den Mercuriusstaf en de andere met een stavenbundel als symbool van het gezag.

Het grafmonument zal worden geplaatst te midden van een half-cirkelvormig grasperk achter het gebouwtje dat zich vooraan op de begraafgraafplaats bevindt. Aan de achterzijde van het monument komen twee boogvormige heggen, die aansluiten aan de groote populierenlaan.

De ontwerpers, de heeren B. M. A. Ingen Housz en ir. D. Roosenburg zijn reeds met de uitvoering ervan begonnen.

Uit de geschiedenis van Suriname.

(Slot).

Reeds bij de oprichting der Sociëteit, in 1683, bleek het alleszins noodzakelijk een man van aanzien aan haar hoofd te plaatsen. Welke keuze zou, naar alle waarschijnlijkheid, gelukkiger zijn dan die van Sommelsdijk zelf? En werkelijk werd hij dan ook benoemd, maar stelde aan de verwachtingen teleur. In 1683 als Gouverneur in Suriname aangekomen, begon hij met het bouwen van twee forten, en verhoogde de belastingen. Maar allengs trad hij zeer gestreng tegen de kolonisten op, zoodanig, dat ten slotte in 1688 een formeele revolutie uitbrak, welke voor het nagenoeg uitgeputte land allernoodlottigst geworden was, zoo niet Sommelsdijk, in 2de verwarring ware omgebracht geworden en de zeelieden in vereeniging met eenige

trouwgebleven onderdanen, het land niet hadden gered. [1])

Eindelijk werd het weer rustig, oproerige daden werden met den dood gestraft. Dit werkte afschrikkend en de Regeering kon milder en menschelijker optreden. Ten gevolge dezer weldadige rust en door de toename der bevolking met Franschen die om godsdienstredenen herwaarts waren uitgeweken en die zich door vlijt en arbeidszaamheid onderscheidden, bloeide Suriname met elk jaar na Sommelsdijk's dood in meerdere mate op en genoot men van een welstand welke voor enkele jaren onbekend was en onbereikbaar scheen te zijn.

In 1683 waren er slechts 50 suikerplantages en 30 jaren later, in 1712, werkten over de 200 fabrieken van welke er vele op meer dan *f* 30.000 waarde geschat werden.

In datzelfde jaar onderhield Suriname over de 12.000 slaven en reeds zag men rijkdom en verkwisting onder de kolonisten den kop opsteken. Aan de Joden moet een beduidend aandeel van dien voorspoed toegeschreven worden; reeds voor jaren hadden zij zich in de kolonie gevestigd, het dorp Savaane aangelegd en er eene synagoge gebouwd, in 1685. Zelfs onder den druk van ernstige twisten tusschen de Hollanders eenerzijds en de wilde inboorlingen en weggeloopen slaven aan den anderen kant, zelfs ondanks de veelvuldige veeten tusschen de kolonisten en de overheid en onder eene Regeering die weliswaar schappelijker dan Sommelsdijk, toch veeleer den opbloei der kolonie in den weg stond, dan dien bevorderde, nam de algemeene welvaart zichtbaar toe. Ook de aanslag van den Franschman Cassard op de kolonie, in 1712, welke haar met een doodelijken stoot bedreigde, berokkende haar in 't algemeen toch weinig nadeel. Cassard liet zich ten slotte met *f* 747.350 afkoopen. En zoo de rapporten van de bewindvoerders der Compagnie vertrouwen verdienen, dan kan de bloei der kolonie in 1712, hoe groot ook in werkelijkheid, niet vergeleken worden met dien van 1733, aangezien Suriname zich toen in beteren staat bevond dan alle omliggende koloniën. In 1762 was het aantal pantages tot 425 gestegen met 76.500 slaven, bovendien leefden er nog 8000 slaven in de stad. Volgens een schrijven van de bewindvoerders aan Hunne Hoogmogenden, bevonden zich ongeveer 36.000 slaven op de plantages van Paramaribo, de vrouwen medegerekend. De abt Raynal schat het aantal slaven in 1775 op 60.000, vrouwen en kinderen mee, het aantal blanken, zonder vrouwen en kinderen, op 2824 en bij het begin der eeuw berekende men het aantal blanken te zamen met het garnizoen van 1200 man op 4 tot 5000 en het getal slaven op 50.000. Hoe handel en scheepvaart van de republiek Holland met dien stijgenden bloei waren toegenomen, laat zich gemakkelijk gissen, wanneer men in aanmerking neemt, hoevele handen voor de voortbrenging noodig waren, en dat alle koopmanswaren in de Republiek verkocht werden en verder dat wederkeerig de kolonisten met Hollandsche artikelen moesten worden voorzien. Suiker en koffie zijn de voornaamste voortbrengselen van Suriname en het eerstgenoemde product wordt niet alleen in groote hoeveelheden, doch ook zoo voortreffelijk goed geleverd, dat men de Surinaamsche suiker voor 7 pCt. beter houdt ... suiker van Barbados en wanneer het een feit ... de hoedanigheid der koffie toeneemt met den ... dom der planten, zoo zal mettertijd dit Surina... product niet onderdoen voor dat uit Marti... Behalve suiker en koffie levert het land ook ... katoen, raffia, verfhout en orleaan (een ... kleurstof), tabak, citroenen, oranje-appelen, ... gember, tamarinde, wonderappelen (bal... vanille en nog meer. In 1775 zouden er 54 sc... de haven van Suriname binnengeloopen zijn, ... van deze brachten slaven aan, waarvan het ... op 2356 aangegeven werd. In datzelfde jaar ... 63 schepen van Suriname naar Holland uitg... zijn, geladen met 18 millioen pond koffie, 1... lioen 200 duizend pond suiker, 600.000 pond ... en 150.000 pond katoen en daarenboven me... dere niet juist te schatten artikelen. De ... winst schatte men op 1 millioen, 416.000 ... een opgave welke echter van die van d... Raynal aanmerkelijk verschilt. Raynal, die h... tal plantages langs de boorden van de Suri... rivier, van de Commewijne, Kottika en Peri... 430 aangeeft, verzekert dat, in 1775, Surina... millioen 320.000 pond suiker, bruto, had ... bracht, welke in Holland voor 8.333.400 Livr... kocht geworden zijn, verder 15 millioen ... pond koffie, verkocht voor 8.580.934 Livres, ... pond katoen voor 2.372.255 Livres, 790.854 ... cacao voor 616.370 en 152.844 pond Campêch... (Farbeholz) voor 14.788 Livres.

Een andere tabel van de producten welk... Amsterdam en Rotterdam verscheept werd... wijkende van de vorige opgave, geeft de heer ... del, tegelijk met de waarde.

Volgens deze werden in 1771 naar die sted... gevoerd:

21 millioen pond koffie à 7 stuivers	*f*	[illegible]
24.000 vaten suiker à 65 stuivers .	„	[illegible]
2 millioen pond cacao à 9 stuivers .	„	[illegible]
1 millioen pond katoen à 8 stuivers	„	[illegible]
7000 vaten melasse	„	[illegible]
aan Rhum	„	[illegible]
	f	[illegible]

en in 1775:

20.144.244 pond koffie à 5½ st. . .	*f*	[illegible]
20.255 pond suiker	„	[illegible]
733.338 pond cacao à 8 st.	„	[illegible]
144.428 pond katoen à 8 st. . . .	„	[illegible]
	f	[illegible]

(De Holl. munten ook in Suriname ga... hadden aldaar $^1/_5$ meer waarde. De becijfering ... beide laatste opgaven is overigens niet ... keurig. — Vert.).

Bovendien, zoo voegde de heer S. er bij, ... uit de kolonie een groote hoeveelheid timm... schrijnwerkershout (Tisschlerholz) uitgevoe... door den sluikhandel gaat een groot deel va... producten naar Engeland. De opgave van e... van den uitvoer is bijna onmogelijk, maar ... zeker niet al te ver van de waarheid, indien ... het jaarlijksch bedrag der producten uit deze ... nie op ruim 7 millioen gulden aanslaat.

Amsterdam alleen betrok in 1777 uit Sur... 17.845 vaten (encailles) suiker, 18.919.816 ... koffie, 179.760 pond katoen, 631.410 pond ... en 7 vaten tabak; in 1778: 19.131 vaten ... 15.058.123 pond koffie, 299.400 pond ... 702.626 pond cacao en 49 vaten tabak, en in ... 19.236 vaten suiker, 9.947.904 pond koffie, ... pond katoen, 750.300 pond cacao en 36... tabak.

Hoe bloeiend Suriname van dezen ka... zich mocht voordoen en welke hoopvolle ... zichten de Hollanders ook koesteren, e... het, dat bij nader onderzoek van elk onder... het geheel en met een blik op de innerlijke ...

[1]) Den Heer van Sommelsdijk waren meerdere overtredingen en ongerechtigheden ten laste gelegd, o.m. deze, dat hij tegen den wil en het verbod der Staten in, twee R. C. geestelijken in Suriname had laten komen. Al spoedig na zijn aankomst trad hij op als tyran en onderdrukker van de bevolking, gelijk zoovelen van zijne ambtgenooten in de Hollandsche koloniën. Wel beklaagden zich de kolonisten over hem bij de Generale Staten, en deze trachtten wel door hunne besluiten verandering in den toestand te brengen, maar het mocht niet baten. (Tegenw. Staat der Vereen. Nederl. I, 540).

(Op deze beoordeeling van v. Aerssen valt nog wel wat af te dingen. Men blijve overigens bij de lezing v. h. stuk in 't oog houden, dat het geschreven is door een vreemdeling in 't laatst der 18e eeuw. — Vert.)

ichting, de toestand der kolonie toch weinig skleurig is.

Omgeven door machtige vijanden, die bij het toenen van den bloei van het land steeds driester rden, van weggeloopen slaven en wilde inboorgen, in wier harten onverzoenlijken haat sluirt, die, om in bedwang te houden, een groot nizoen noodzakelijk maken, had de kolonie alles vreezen. Zij bezat doorgaans noch talrijke en ed gedisciplineerde krijgslieden, noch bevelhebs, die in staat waren de weerbarstige elementen oorlijk onder den duim te houden. De in puin verval terneerliggende dorpen getuigden maar al duidelijk van de macht der vijanden van de kone en de ellende, welke haar nog te wachten nd. Wanorde, anarchie en de in zoo menige kole voorkomende feilen vormden een andere bron n ellende; deze hadden reeds lang hun stempel de kolonie gedrukt. Ook moet de ongunstige tand door het algemeen discrediet waarin de onie verkeerde, daarbij in aanmerking genomen rden.

Welke geldsommen zijn niet voor het voortzetten bebouwing van de landen opgenomen en welke ddelen en wegen al niet te baat genomen en inagen door de geldschieters, zoo van de zijde planters als door de bewindvoerders in Hold? Suriname had den handel en de scheepvaart Vereenigde Provinciën sedert 1667 sterk doen nemen en de vruchten ervan werden ook gekt; toch was die winst niet zoo groot dan dat geen reden bestond hen om het nadeel te beklan. Na het uitbreken van den oorlog in 1744 was pond koffie ongeveer 10 Groschen waard, in slechts 7; ten slotte daalde de prijs zoozeer, thans ternauwernood de interest van het gede kapitaal kon worden opgebracht.

...s in 1775, toen Suriname's handel toch nog beduidend was, bevond de kolonie zich inder... in een zeer ongunstigen toestand, zoodanig, ...ze door bewindvoerders der Compagnie als ...ig afgeschilderd werd:

De huidige toestand der kolonie — aldus het van een in 1775 door deze bewindvoerders aan Staten-Generaal gericht schrijven — „is allerngst en beklagenswaardig. Vele jaren reeds uit het vuur van een binnenlandschen krijg. voorkoming zijn onnoemelijke bedragen uitren en helaas tevergeefs uitgegeven, zoodat waarlijk alle mogelijke middelen dienen te len aangewend om de financiën der Kolonie edden en deze in zoodanigen staat te houden voor de veiligheid der kolonie noodig is. Maar, mogenden, wij achten het ondoenlijk eenig del daartoe aan te geven van hetwelk verwacht worden dat door U zal worden aangegrepen het zoozeer gewenschte einddoel te berei-"[2])

v. d. B.

De vele bronnen, welke het origineel bevat, zijn het gemak van den lezer, grootendeels achterwege en. Enkele toelichtingen van den vertaler.

mité voor Indische Lezingen en Leergangen.

aamlijst van personen, die zich bereid hebben ard tot het houden van voordrachten of lezingen over koloniale onderwerpen.

W. van Bemmelen, te 's-Gravenhage, Van Blankenburgstraat 31.
1. Uit Insulinde's vulkaanwereld.
2. De tropische luchtoceaan.
3. Kust- en bergklimaat in Indië.
4. Indische aardbevingen.

Prof. T. J. Bezemer, te Wageningen, Rijksstraatweg 59.
1. Verwantschaps-, huwelijks- en erfrecht op de Buitenbezittingen.
2. Landbezit en landbouw der inheemsche bevolking van Ned.-Indië.
3. Het Animisme in den Oost-Indischen archipel.
4. Hindoe-kolonisatie en -oudheden in verband met Boeddhisme en Brahmanisme.
5. De invloed der Westersche overheersching op den economischen toestand der inheemsche bevolking.
6. De talen van den Oost-Indischen archipel, met proeven uit de Maleische, Javaansche en Soedaneesche letterkunde.
7. Kunstnijverheid der Inlanders.
8. De Inlandsche handel, uit ethnografisch oogpunt beschouwd.

1, 5 en 6 zonder lichtbeelden.

H. Bielke, te Zeist, Zusterplein 18.
1. Het werk der Herrnhutters in Suriname.
2. Twaalf jaren onder de Javaansche immigranten in Suriname.
3. Het goed recht der Boschneger-Zending.
4. Demonstratie van de Suriname-film.

Prof. Dr. L. de Blieck, te Utrecht, Biltstraat 168.
1. Over diergeneeskundig onderzoek en onderwijs in de tropen.
2. Tropische dierenziekten en de bestrijding daarvan.

D. G. Bolten, te Amersfoort, Joh. van Oldenbarneveldtlaan 24.

Suriname (het land; zijne bevolking met haar gewoonten en gebruiken; planten en dieren; cultures; industrie).

L. E. Dom van Rombeek, te 's-Gravenhage, Departement van Koloniën.

Voordrachten over onderwerpen van Indisch economisch-politieken en ethnografischen aard.

W. H. C. Doorman, te Soest, Spoorstraat 43.

Voordrachten op het gebied van den tinmijnbouw.

Ch. F. H. Dumont, te Schalkhaar bij Deventer, Villa „Carolus-Enk".
1. Grepen uit het economisch leven in Ned.-Indië (geologische bouw van Ned.-Indië, Europeesche en Inlandsche cultures, de godsdiensten in Ned.-Indië).
2. Huwelijksgebruiken op Java (familie- en kampongleven).
3. Sumatra als toekomstland.
4. Land en volk van Borneo.
5. Land en volk van Celebes.
6. Nieuw-Guinea.

J. Einaar, te Rotterdam, Joost van Geelstraat 9b.
1. De Boschnegers in Suriname.
2. Suriname en de wereldoorlog.
3. De Surinaamsche neger (geen Boschneger).

T. van Erp, te 's-Gravenhage, Albertinestraat 12.
1. Monumentale Hindoe-kunst op Java.
2. De Boroboedoer.
3. Boeddhistische legenden in de sculpturen van den Boroboedoer.
4. De Mendoet tempel.
5. Het Loro Djonggrang-tempelcomplex te Prambanan.
6. Het ornament in de Hindoe-kunst op Midden-Java.
7. Boeddhistische tempelbouwvallen in de Prambanan-vlakte.
8. Restauratie van Hindoe-Javaansche monumenten.
9. Bouwkunst op Bali.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Pater Jos. F. A. Frencken, te 's-Gravenhage, Laan 27.
1. Causerieën: *a.* R.K. Missieleven in Ned. Oost-Indië; *b.* De R.K. Missie op Java.
2. Lezingen: *a.* De invloed van den R.K. Missie-arbeid op de beschaving van Ned. Oost-Indië; *b.* Een interessant volk in de R.K. Missie van Flores (Lamalera op het eiland Lomblen).

R. J. Goddard, te 's-Gravenhage, Jacob Gillesstr. 20.
1. Het land van onbegrensde mogelijkheden (Sumatra's Oostkust).
2. De cultures ter Oostkust van Sumatra.
3. Deli en de Delianen.
4. Over Indische doeken en Indisch koperwerk.

Prof. G. L. Gonggrijp, Jr., te 's-Gravenhage, Copernicuslaan 28.
1. Het volkscredietwezen in Ned.-Indië.
2. Het arbeidsvraagstuk in Ned.-Indië.
3. De beteekenis der Javasuikerindustrie voor de inlandsche bevolking.

B. M. Goslings, te Amsterdam, Linnaeusstraat 2a.
1. Een en ander over de Papoea's van Ned. Ned. Nieuw-Guinea.
2. De Baliërs, grepen uit het volksleven, kunst en godsdienst.

H. Gorter, te 's-Graveland.
De tabakscultuur en het plantersleven ter Oostkust van Sumatra.

Dr. H. 't Hoen, te Utrecht, Stadhouderslaan 70.
1. De huisdieren van den Indischen archipel.
2. De plaats, die de huisdieren in Indië innenemen in de landhuishouding van de bevolking.
3. Het eiland Soemba en zijn paardenstapel.
4. Het eiland Bali en zijn veestapel.
5. Het eiland Madoera en zijn veestapel.
6. Het voorkomen en bestrijden van besmettelijke ziekten onder den veestapel in Ned.-Indië.
7. Het gebruik van melk en de inrichting van melkbedrijven in Indië.
8. Vleesch- en melkhygiëne in de tropen.

Herm. J. Jacobs, te 's-Gravenhage, Valkenboschkade 455.
1. Land en volk van Suriname.
2. De Boschnegers in Suriname.
3. De Indianen in Suriname.

M. Joustra, te Leiden, Schelpenkade 39.
1. Sumatra in het algemeen.
2. De Bataklanden.
3. Minangkabau.
4. Over algemeene onderwerpen, Ned.-Indië betreffende.

Prof. Mr. J. C. Kielstra, te Wageningen, Bergweg. Onderwerpen op het gebied van koloniale politiek of koloniaal-economische toestanden en verhoudingen.

John Koning, te Voorburg, Huize Siegfried, Park Leeuwenbergh.
1. Het leven van den Europeaan in Indië.
2. De Indische nijverheid en handel.
3. De Indische groote cultures.
4. Deli het goudland.
5. Soerabaia, Indië's eerste handelsstad.
6. De Kloet-uitbarsting van 1919 en hare gevolgen.
7. Het Toba-Meer.
8. Nederlandsch-Indië in de literatuur.

L. Kijlstra, te Amersfoort, Piersonlaan 11.
1. De Boroboedoer.
2. Iets over Hindoegodsdiensten en tempelruïnen op Java.
3. Causerie over het Indische leven, de woninginrichting, het onderwijs, enz.

G. F. M. Liebert, te Lochem.
1. IJdelheid der ijdelheden. Eene schets uit Lampongsche volks- en liefdeleven.
2. De voornaamste Indische cultures (rijst, suiker, tabak, koffie).

Prof. Dr. J. J. van Loghem, te Amsterdam, Ma[...]kade 57.
Lezingen op koloniaal sanitair gebied.

J. J. Mac-Kenzie, te Harderwijk, Stationslaan. Populaire voordracht over de kolonie[...]name (geschiedenis, bevolking, Boschn[egers], Indianen, kleurlingen, cultures, enz.).

H. Michelsen, te 's-Gravenhage, Galileïstraat [...]. Eene reis naar en verblijf in de koloni[e Cu]raçao.

Dr. E. C. Jul. Mohr, te Overveen, Zijlweg 25.
1. De bodem van Ned. Oost-Indië.
2. Kleine en groote nijverheid in Indië e[n] natuurlijke gegevens daarvoor.
3. Het verband tusschen de cultures e[n] plaats waar zij in Indië gedreven word[en].
4. Bepaalde cultures (bijv. tabak, vezelpl[anten], vetleverende gewassen of zetmeelleve[rende] gewassen).

I. I. Neurdenberg, te Voorburg, Westeinde 5. De Javasuikerindustrie.

Prof. Dr. A. Pulle, te Baarn, Javalaan 5.
1. De derde Nederlandsche expeditie naar Sneeuwgebergte van Ned. Nieuw-Guinea halve lichtbeelden ook demonstratie-[mate]riaal).
2. Eene expeditie in de binnenlanden van [...]name (naar aanleiding van reizen van spreker in 1902—1903 en 1920).
3. De plantengroei van de Nederlandsche [kolo]niën (behalve lichtbeelden ook demons[tratie]materiaal).
4. De theecultuur op Java.
5. De kinacultuur op Java.
6. Rubber en getah-pertja in Ned.-Indië. 4, 5 en 6 kunnen tot eene reeks vere[enigd] worden.

Prof. Dr. W. Roepke, te Wageningen.
1. Het Javaansche hooggebergte (1 of 2 [voor]drachten).
2. De plantenwereld van het Javaansche gebergte.
3. De cacaocultuur in Indië.
4. Over eenige ziekten en plagen der trop[ische] cultuurgewassen in Indië.
5. Uit het leven der Indische koembangs (bijen).
6. Sprinkhanenplagen in Indië.
7. De fotografie in de tropen.
8. De moderne rubbercultuur in Ned.-Indië.

Mevrouw Dr. C. J. Rutten—Pekelharing, te Ut[recht], Cornelis Evertsenstraat 7.
1. Indische oerbosschen.
2. Over het huishouden in Indië, op Java [en] de Buitengewesten.

N. Scheltema, te Wapenveld.
1. Java (causerie).
2. Ned.-Indië (causerie).
3. Ned.-Indië en de bedevaart naar Mekk[a].

F. L. K. Schmülling, 's-Gravenhage, Statenlaan [...]. Voordrachten op het gebied van de econo[mie] verband met den cultuurbodem; over het voerwezen; het bevolkingsvraagstuk in [...] zonder met betrekking op Java en Madoe[ra].

W. A. Uiterwijk, te Nijmegen, Javastraat 32. Een 8-daagsche reis door Sumatra's [Oost]kust.

A. C. P. E. Vermeulen, te Vlaardingen. Met de Nederlandsche Mail naar Oost-[Indië] (één avond; eventueel met Java-kustre[is] avonden).

Pater J. H. Jos. Viegen, te Arnhem, Missiehuis, Velperweg 96.
1. De Mariendinees van Zuid-Guinea.
2. De Mariendineesche geheime genootschappen.
3. De Kei-eilanden, land en volk.
4. Het Tanimbareesche land en volk.
5. Het bekeeringswerk onder onbeschaafde volken, zijne wijze van aanvang en ontwikkeling.

Dr. J. G. C. Vriens, te Eindhoven, Treurenburgstr. 9.
1. Rubber.
2. Tabak.
3. Thee. (Behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).

. van Vuuren, te Blaricum, Huizerweg 211h.
1. Inleiding tot de physisch-geografische verhoudingen van den Austraal-Aziatischen archipel.
2. De invloed van de wereldligging van Nederlandsch-Indië op de sociale ontwikkeling van het gebied en op de politieke gebeurtenissen in Oost-Azië (Pacific).
3. De koraalvormingen in Nederlandsch-Indië en hare beteekenis voor de inheemsche koopvaardij en voor den inheemschen handel (Inheemsche coöperatie).
4. Onze Archipel in het licht der hypothese van Wegener.
5. Atjeh.
6. Sumatra's Oostkust.
7. De toekomst van Celebes (land- en mijnbouw).
8. De industriëele ontwikkeling van Ned.-Indië.
9. De voedselvoorziening (sociaal-geografisch).
10. Onze Indische waterkrachten en hare mogelijkheden (economisch-geografisch).
11. De bevolkingsrubber en de deelname van de inheemsche bevolking aan de productie voor de wereldmarkt.
12. De beteekenis van Straat Malakka in het algemeen en van Singapore in het bijzonder voor Ned.-Indië.

F. Wagenaar Reisiger, te Haarlem, Groote Houtstraat 93.
Mijne reizen over Java en Sumatra.

* * *

Het Comité verleent geen bemiddeling bij het uitnoodigen van sprekers en bij het vaststellen van honorarium en verdere voorwaarden. Het Comité is evenwel bereid van advies te dienen bij de keuze van sprekers en onderwerpen.

Voor zoover niet het tegendeel vermeld is, worden de voordrachten verduidelijkt door lichtbeelden.

Het Koloniaal Instituut, Mauritskade te Amsterdam, stelt tot dat doel op aanvrage van den spreker lantaarnplaten ter beschikking à *f* 0.05 per plaatje (per lezing); de porto-onkosten worden in rekening gebracht; de terugzending moet franco geschieden, zoo mogelijk per bode of pastpakket; voor lichtbeelden, die in ernstig geschonden of gebroken staat of in het geheel niet worden terugontvangen, moet de bruikleener de kosten van vervanging vergoeden.

Een catalogus van de lantaarnplaten 1917 is voor den prijs van *f* 1.— verkrijgbaar. De nieuwe catalogus is in bewerking; deze verschijnt echter niet als de vorige in één, maar in afzonderlijke boekjes, ten einde de gebruikers in staat te stellen slechts die boekjes aan te schaffen, die op hun onderwerp betrekking hebben; de indeeling in 20 groepen is echter behouden gebleven.

Deventer, 15 Juni 1926.

De Secretaris van het Comité,
Dr. H. H. ZEIJLSTRA Fzn.
Singel 1.

Van Week tot Week.

Dinsdag 17 tot Maandag 23 Augustus.

Communistische actie in het Bantamsche. Serang, 16 Aug. (Aneta).[1] Te Serang werd sedert maanden een verhoogde communistische actie in het Bantamsche geconstateerd. Hoofdzakelijk inlanders uit Tjilegon, Pandeglang en Laboean traden steeds brutaler tegen Europeanen op. De politie heeft zes leiders gearresteerd; verdere arrestaties worden verwacht. De resident van Bantam, de heer J. D. de Vries, verklaarde, dat het bestuur den toestand absoluut beheerscht en er niet de minste grond voor vrees of ongerustheid bestaat.

Batavia, 16 Aug. (Aneta). In verband met verhoogde actie der extremisten in het Bantamsche is een compagnie infanterie voor machtsvertoon op meerdaagsche oefening daarheen gezonden.

Kolonel H. H. Rink †. In het St. Elisabeth Gesticht te Leiden is in den ouderdom van 84 jaar overleden de heer H. H. Rink, oud-kolonel van het O.-I. leger, ridder van de Nederl. Leeuw.

Kapitein J. Otto †. Blijkens een bij de familie hier te lande uit Indië ontvangen bericht is op 37-jarigen leeftijd te Weltevreden overleden de heer J. Otto, kapitein der artillerie van het N. O.-I. leger.

De aardbeving op de Westkust van Sumatra. Batavia, 18 Aug. (Aneta). De schade aan het particulier bezit in de onderafdeeling Padang Pandjang toegebracht, buiten de hoofdplaats, bedraagt *f* 1.175.000, Padang Pandjang *f* 574.000, Fort de Kock *f* 200.000, Solok *f* 632.000. De totale schade ter Sumatra's Westkust bedraagt minstens tien millioen gulden.

Blijkens dagbladberichten zijn thans ook te Nijmegen en te Arnhem commissies opgericht voor het inzamelen van gelden voor de noodlijdenden.

Mr. D. J. Rebel †. Te Utrecht is in den ouderdom van 65 jaar overleden de heer mr. D. J. Rebel, oud-lid van den Raad van Justitie te Semarang.

De Resident van Soerakarta. Aneta seint dd. Soerakarta 20 Aug. De resident alhier, J. H. Nieuwenhuys, is met ingang van 1 Mei 1927 op zijn verzoek eervol uit den dienst ontslagen, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

Het verzet in Atjeh. Een versterkte moskee ingenomen. Omtrent de expeditie van de patrouille onder bevel van kapitein Behrens, die in Boven-Troemon een versterkte missigit innam en den leider Teungkoe Poetih met een aantal volgelingen neerlegde, worden uit Kotaradja aan de Telegraaf de volgende bijzonderheden geseind:

Vier brigades maréchaussée, onder bevel van den kapitein der infanterie H. Behrens, vielen in kampong Kroeëng Loeas de missigit (moskee) aan, welke door Atjehers met behulp van loopgraven in staat van verdediging was gebracht, terwijl andere kwaadwilligen zich in kuilen schuil hielden, ten einde de patrouille in den rug te kunnen aanvallen. De troep drong eerst een leegstaande school en de onderwijzerswoning binnen, waarbij vijf kwaadwilligen werden neergelegd. Daarna werden de kuilen afgezocht, en alle Atjehers, die zich daarin bevonden en die een ware doodsverachting toonden, gedood. Ten slotte werd de missigit ingenomen. De leider Teungkoe Poetih en zeven kwaadwilligen werden hierbij neergelegd. Tien anderen ontkwamen door in de bandjirende rivier te springen.

Teungkoe Poetih zou volgens geruchten onkwetsbaar zijn. Toen hij dan ook gedood werd, hieven de maréchaussées een hoerageroep aan. Onze verliezen beperkten zich tot één gewonde.

Pest in Midden-Java. In de week van 27 Juni tot 3 Juli zijn in het geheel slechts 32 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 1, Poerbolinggo 6, Jogjakarta 5, Klaten 3, Kendal 1, Pekalongan 15.

Bij vergelijking met het overeenkomstige tijdvak in 1925 (n.l. van 28 Juni tot 4 Juli) is een beduidende vermindering waar te nemen. Het aantal gerapporteerde gevallen bedroeg toen nog 91, verdeeld als volgt: Temanggoeng 14, Magelang 8, Jogjakarta 3, Bojolali 15, Klaten 12, Sragen 9, Salatiga 7, Pelalongan 6, Tegal 2, Poerbolinggo 15.

[1] De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Kolonisatie in de Lampongs. Door de Regeering is een terrein van 5400 bouws in de kampongs (Zuid-Sumatra) in erfpacht afgestaan aan het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch Verbond. Dit kan dus thans met kracht zijn plan doorzetten om daar een kolonie van Indo-Europeesche landbouwers te stichten, waarvoor het terrein zich bij uitstek leent.

R. M. A. A. Abdoel Moehni †. In hoogen ouderdom is te Sitoebondo overleden de heer R. M. Adipati Ario Abdoel Moehni, oud-regent van Probolinggo. Wijlen Abdoel Moehni was, naar de Loc. in herinnering brengt, een der eerste Javanen, die in Holland het groot-ambtenaarsexamen aflegden. Alvorens hij benoemd werd tot regent van Probolinggo heeft A. M. geruimen tijd als fungeerend Controleur B.B. dienst gedaan. Een figuur, die in een vroegere periode groot gezag genoot in de inlandsche wereld, is met den oud-regent van Probolinggo heengegaan.

Een Ind. medische hoogeschool in 1927. Het *Soer. Hbl.* verneemt, dat de oprichting van een medische hoogeschool in den loop van 1927 is verzekerd. De voorstellen daartoe zullen in de najaarszitting in den Volksraad worden behandeld. De hoogeschool komt te Weltevreden in de Stoviagebouwen.

Mishandeling van contractkoelies. Medan, 23 Aug. (Aneta). Een Japansch waarnemend administrateur van Poelaumandi is gevankelijk naar Medan overgebracht, beschuldigd van ergerlijke koeliemishandelingen en vrijheidsberoovingen.

Dr. Hubrecht en het Koloniaal Instituut. Het Kol. Bijbl. van de Haagsche Courant van 17 dezer bevat het bericht, dat de op 1 Aug. overleden voorzitter van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam, Dr. H. F. R. Hubrecht, deze instelling tot universeel erfgenaam heeft benoemd. Het Kol. Instituut zou door deze uiterste wilsbeschikking ongeveer *vier millioen gulden* ontvangen.

Volgens nadere mededeeling in de dagbladen heeft Dr. Hubrecht, naast legaten aan particulieren, ook aan verschillende wetenschappelijke instellingen, of instellingen van openbaar nut, min of meer belangrijke bedragen vermaakt, waaronder het Fonds voor Tropische Hygiëne *f* 15.000.— en het onder het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap ressorteerende Veth-fonds *f* 50.000.—.

Het nader bericht omtrent de legaten drukt zich over de erflating aan het Kol. Instituut meer voorzichtig uit, n.l.: „Het overschot van den boedel, waarvan het bedrag, dat zeer aanzienlijk is, niet te benaderen valt, komt aan het Kol. Instituut als eenig erfgenaam."

Luit.-Kolonel W. L. E. Stolle †. Te Nijmegen is, in den ouderdom van 89 jaar, overleden de heer W. L. E. Stolle, gep. Luitenant-Kolonel der Infanterie van het O.-I. leger.

K. N. Binnendijk †. Te Semarang is op den 19en dezer, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer K. N. Binnendijk, oud-assistent-resident.

Huldiging Dr. J. W. IJzerman. Den 3en Juni is op het voorplein van de Technische Hoogeschool te Bandoeng op plechtige wijze onthuld een borstbeeld van Dr. J. W. IJzerman te Wassenaar, als erkenning zijner verdiensten ten opzichte dier inrichting.

Kapitein D. Aubié †. Te Ginniken is op den leeftijd van 73 jaar overleden de heer D. Aubié, gep. kapitein van het O.-I. leger.

Wederom een onderzeeboot naar Indië. Hr. Ms. onderzeeboot K XII, die te Rotterdam gereed gemaakt is, zal medio September, onder bevel van luitenant ter zee 1e kl. J. L. H. Hoeke, hare bestemming naar Oost-Indië volgen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Professor J. A. Loebèr en de Ind. Kunstnijverheid.

In een vorig nummer van dit weekblad vestigden wij de aandacht op Prof. Loebèr's even smaakvolle als belangrijke Duitsche boek over Batik. Ook in de jongste „Verlofganger" wijdt P. B. er een uitvoerige beschouwing aan, vol waardeering, echter met de opmerking:

„In het werk mist men een hoofdstuk over de economische beteekenis der batikkunst, over de ontwikkeling van den batikhandel en het batikbedrijf, in commercieel en ook in sociaal opzicht.

Van den omzet op de verschillende cent... batikkerijen, als Djogja, Solo, Lasem, Pek... Tasikmalaja, Kediri [1]), weten wij ook nu n... nig of niets. Hoeveel wordt aan witkatoen... voerd; waar komt dit vandaan; voor hoeve... den analine-kleurstoffen en plantaardige ... fen ingekocht? Dit zijn vragen, die geen ... woording kunnen vinden. Van het aande... Europeanen en Chineezen hebben gehad in ... wikkeling der batikindustrie weten wij nog ... Wat weten wij nog van de sociale toestan... verhoudingen bij het batikbedrijf; van het ... schotstelsel, de arbeidsvoorwaarden, de ho... nevenverdiensten; van de huisindustrie en ... gen winkelnering of mogelijk andere inhe... dwangsystemen, die de kunstnijveren — in... heid de batiksters — nopen zich tevreden ... len met een schamele belooning voor hun a... traditioneele schilderkunst?"

Het is zeker niet te verwonderen, dat de heer L... die Indië voornamelijk kent uit bewonderende... voor de zooveel omvattende Indonesische kuns... heid en deze dan ook uit artistieke verwantsch... sympathiek en grondig, als geen ander, heeft b... en bestudeerd, zij 't dan ook uit de verte, in ... peesche musea en verzamelingen, want hij is n... in Indië geweest, zich niet heeft gewaagd aan ... woording van vragen op sociaal-economisch ... als door P. B. opgeworpen. Deze is uit den aard ... toevertrouwd aan statistisch aangelegde ambt... en deskundigen ter plaatse. Daaraan wordt tha... mers ook „gewerkt" en de verkregen resultaten ... van zullen binnenkort wel worden gepubliceerd ... is te hopen, dat er dan met nadruk onder... worde gemaakt tusschen de batik*kunst*, door ... hoogst begaafde batikkunstenaressen uitgevoerd, ... artistieke arbeid o.a. in de toonkamers van „Bo... te zien is, en de batik-*industrie*, d.w.z. het op ... plaatsen, in het groot, zoo snel en goedkoop mo... aanmaken, ook door middel van stempeldruk, ... grove batiks voor den exporthandel.

P. B. eindigt zijn betoog met de woorden:

„De aristocratische Vorstenlandsche I... dustrie [3]) is thans alweer aan het kwijne... volg van de algemeene kunstindustrieele ... sie. Uit de jongste Indische berichten bl... ook verschillende binnenlandsche invloeden ... toe aanleiding hebben gegeven. De voorn... schijnt te zijn de scherpe concurrentie, w... Vorstenlandsche batik-handelsindustrieelen ... vinden van andere, o.m. van Pekalongansche ... ondernemers, die momenteel in staat zijn ... product op de markt te brengen, dat bel... goedkooper is dan wat de Vorstenlandsche ... dustrie kan produceeren. De Pekalongansche ... wordt in groote hoeveelheden (in 1925 vo... millioen gulden) uitgevoerd naar de Buiteng... ten, voornamelijk naar de rubberstreken ... matra. De nieuw benoemde resident van ... karta, de heer Jasper, heeft zich de zaak ... trokken en in samenwerking met plaatselijke ... kundigen maatregelen beraamd, om in die... stand verbetering te brengen, o.m. door ... ting van batikscholen.

„In de Javaansche taal geschreven handb... zullen bij het batikonderwijs onontbeerlijk ... Voor de samenstelling van dergelijke boeken, ... rijkelijk geïllustreerd met de belangrijkste ... tieke batikpatronen, het geheele procédé ... met het kleuren zullen moeten bevatten, ... batikboek van Loebèr stellig van veel nut ... zijn.'

Deze laatste opmerking zal den heer *Loebèr* ... hoogelijk verbazen. Dat daartoe zijn boek aanl... zou geven! Uit de beste bron weten wij, dat hij ... soonlijk, uit ondervinding, niet veel voelt voor ... onderricht op dit gebied.

Z.i. kan er geen betere batik-opleiding zijn, dan ... op het oogenblik onder de Javaanschen gebruik... is, zooals hij ook in zijn boek beschreven heeft. ... beters is z.i. niet denkbaar. Mooie patronen hebb... Javaanschen in overvloed en zij weten ze goe...

1) Madura, Semarang, Koedo s, Toeloengagoeng en Cheri... vergeten.
2) In „De Locomotie" schreef H. een reeks artik len over „De ... industrie", waarop wij nader terugkomen.
3) Hier ware 't woord kunst beter op zijn plaats, want ari... is stellig het technisch en artistiek volmaakte batikwerk der ... Vorstenlandsche vrouwen, veelal tot den adelstand behoorende ... dan ook de aristocratische patronen en kleuren toepast, welke ... door personen van haar stand als kleeding gebruikt mogen wor...

bruiken. De nieuwe verfmethoden zijn zeer eenvoudig. Waarom dus scholen? [4]) Die zouden z.i. noodzakelijk teleurstelling geven. Het eenige noodige is, naar zijne meening: een *verfproefstation,* zooals hij onlangs ook in een opstel in dit weekblad betoogde.

In de Augustusaflevering van „*De Indische Gids*" vinden wij thans een uitvoerig artikel van zijn hand, getiteld: „*Inlandsche Ververij en Synthetische Verfstoffen*", waarin hij o.m. schrijft:

„De kunstenaar ontwerpt het ornament, kiest de passende kleuren uit. Doch in veel toegepaste kunst is hij wel in staat het ornamentale werk uit te voeren, maar zoo gauw als andere verfstoffen dan water- en olieverf noodig worden, moet er een technische kracht komen, die dit zuiver technische werk op zich neemt. De keuze der kleuren is artistiek werk, het gebruik der verfstoffen is de opgave van vaklieden, die de verfstoffen en hun gebruik danig beheerschen.

„En is dat niet het geval, zijn de verfstoffen of de ververij ondeugdelijk, dan is reeds deze fout in staat het schoonste kunstwerk onbruikbaar, industrieproducten onmogelijk te maken.

„In vroeger tijden beperkte men zich, *faute de mieux,* tot enkele standaardkleuren als bijv. indigo en Turksch rood, waarbij tevens de reputatie van den verver garandeerde voor de wasch- of lichtechtheid, omdat een min of meer nalatige behandeling van het verfprocédé de echtheid der kleur kan verzwakken of verminderen. Op textiel gebied waren er bijv. bepaalde steden, wier textiele waren door echtheid bekend waren en waar strenge gildebepalingen deze in stand hielden.

„In onzen tijd is door de synthetische verfstoffen een geweldige ommekeer gekomen. Beginnend met de teerverfstoffen zijn heele reeksen nieuwe verfstoffen door de chemici geschapen, die alle kleuren met honderden nuances omvatten. Er zijn zelfs verfmethoden gevonden, die, als bij de „ijskleuren", totaal zonder verfstof werken en prachtige kleuren ontwikkelen!

„Daaronder was — kan het bij die veelheid en dien snellen groei anders? — veel, heel veel, dat minderwaardig was. Veel, dat snel inverfde, bekoorde door den wonderlijken gloed, en.... in enkele maanden, als het groen der bladeren, tot bruin terugging!

„In dien kleurenchaos is sinds lang orde en contrôle gekomen. De serieuze fabrieken controleeren zelve de gevonden kleuren op lichtechtheid, op waschechtheid, die zoo mogelijk zich ook moet uitstrekken tot zweet-, benzol- en chloorechtheid, eischen, waaraan men in vroeger jaren niet gedacht heeft. Men zendt stalen, ter helfte met zwart papier bedekt naar alle werelddeelen, naar het koude Noorden en het heete Zuiden, naar de Preanger en naar Timboektoe, naar de woestijnen van Azië en de steppen van Australië. Eerst na het slagen van zulke wereldreizen, waagt men het kleur- en lichtecht te noemen.

„Belangrijk is tevens, dat men door allerlei hulpmiddelen tijdens het mordanceeren en het fixeeren, het middel gevonden heeft op zich zelf zwakke verfstoffen belangrijk te versterken.

„Maar weersproken kan het niet worden, dat de invoering der synthetische verfstoffen jaren lang vrijwel tot een chaos heeft gevoerd met veel teleurstelling, veel verbittering, veel schade, een periode, die we nu langzamerhand overwonnen hebben.

„*Niet* echter in Indië, waar we nog midden in dien chaos verblijven!"

Wij vragen ons af: zou een verfproefstation, als door Loebèr bedoeld, niet met succes verbonden kunnen worden aan het door het Departement van L. N. en H. opgerichte laboratorium te Bandoeng, dat reeds zulke goede diensten op ceramisch en textielgebied, ook aan de Inlandsche kunstnijveren, bewezen heeft?

In zijn artikel behandelt de schrijver verder achtereenvolgens de ververij van vezelstoffen en vlechtwerk, daarna die van katoenen garens en weefsels.

Zooals gezegd, is hij, in zijn liefdevolle onderzoekingsgeest, op dit gebied expert. Een der grootste Duitsche verfstoffabrieken zond hem onlangs haar nieuwste vindingen en was hoogst verbaasd van hem te vernemen, dat deze kleuren niet half zoo mooi zijn als de Indische plantaardige, terwijl toch de importeurs in Indië, waar de fabriek ook haar eigen chemicus heeft, er volkomen tevreden mee zijn; het verschil niet zien!

Loebèr meent echter, dat door deskundige, praktische mengingen stellig dezelfde mooie kleurschakeeringen te verkrijgen zullen zijn. En de fabrikanten zijn bereid met hem samen te werken.

Aan de hand van *Jasper's* standaardwerken beschrijft hij, hoe over den geheelen archipel bij het batikken en ikatten, zoowel als bij het vlechtwerk, meer en meer synthetische verfstoffen worden gebruikt, omdat deze veel en veel sneller inverven, dan bij de eigene verfmethoden. Hij zegt:

„In zoover is het begrijpelijk, dat dit gebruik zich van jaar tot jaar zal uitbreiden. Als men bijv. weet, dat alleen het voorbereiden in olie en loog (ngetel) circa 40 dagen, het opstrijken der roode verfstof 5 dagen duurt, dan kan men volkomen begrijpen, dat de praktische inlandsche liefst een verfstof neemt, die in enkele uren inverft.

„De keerzijde der medaille is natuurlijk: zoo geen *beste* verfstoffen gebruikt zijn, verliezen zij spoedig aan kleur en maken de langdurige batikteekenarbeid volkomen waardeloos. En deze treurige waarheid is voldoende om het geheele batikken te doen afsterven.

„Alleen met licht- en waschechte verfstoffen heeft het batikken *droit d'existence.* Verbleeken de batikans na enkele weken, zoo wordt de hooge prijs, die men voor uitvoerige wasteekening betaald heeft, onzinnig. Een dergelijke kunst verlangt, vereischt een meer dan solide ververij! Iets anders is ondenkbaar!

„In hoever de synthetische verfstoffen bij het Javaansche batikken reeds nadeelig gewerkt hebben, is vrijwel onbekend. Het is een van die vele dingen in inlandsche kunst, waarmee men zich liefst niet bemoeit. Het handelt niet over suiker of petroleum en eerst veel later, als de wondere, Javaansche kunst naar den kelder gegaan is, zal men werkelijk aan vruchteloos restaureeren gaan denken of klagen over het wondere kleinood, dat verloren gegaan is.

„Daarom zou eenig toezicht z.i. wel „gewenscht" zijn! In den stortvloed, waarmee Europeesche en niet-Europeesche fabrieken de inlandsche markt overstelpen, dient naar middelen gezocht te worden om het kaf van het koren te scheiden. Het zou een koloniale mogendheid als de onze meer dan onwaardig zijn, hier nietsdoende toe te zien en dit met besliste wetenschap, dat de inlander niet in staat is in die veelheid van dingen deskundig te kiezen.

„Want de synthetische verfstoffen zijn er nu eenmaal en geen macht ter wereld *kan* ze uit den Archipel bannen!

„En ik weet ook niet, of dat wel wenschelijk zijn zou. Groote voordeelen bezitten de goede, synthetische verfstoffen ongetwijfeld. Ze zijn in veel grootere mate dan de vegetabilische, wasch- en lichtecht, bieden een veel grootere kleurenkeuze èn een enorme tijdsbesparing.

„Zoo zijn er tal van verfstoffen te vinden, die de inlandsche in wasch- en lichtechtheid belangrijk overtreffen. Doch ook is het noodig dat alles persoonlijk te onderzoeken, ook in hoever *de kleurschoonheid* ongerept blijft. Dit voorname punt mag evenmin vergeten worden.

„Ook in dat opzicht moet scherp toegezien worden! We zien het bijv. bij de Europeesche nadrukken van batiks; de fabrikanten meenen veelal, dat de kleuren precies aan de Javaansche gelijk zijn en toch is er voor den kenner een scherp onderscheid op te merken. Ook in dat opzicht verheugt het mij te kunnen meedeelen, dat bedoelde fabrieken mij de aanbevolen verfstoffen tot mijn beschikking gesteld hebben om deze zelf te kunnen beproeven.

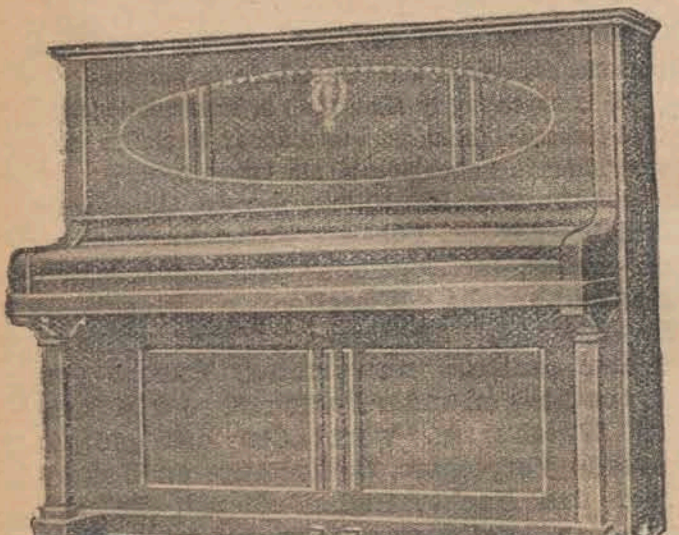
„Het gebruik is niet alleen voor het batikken op Java een levensbelang, doch ook voor andere textiele versieringen aldaar, die nu door de zwakke verving minderwaardig, zelfs onbruikbaar worden.

„Daar zijn bijv. de vele *plangi's,* die als shawl's een groot afzetgebied zouden kunnen vinden, mits de verving echt was! De kain *kembangan* uit de Vorstenlanden, veelal in den vorm van hoofd- en borstdoeken, die een schitterende kleurkunst toonen, meestal in combinaties van twee- of driekleurige vlakken, werkelijk prachtig kleurwerk, dat door de zeer snelle vervaardiging groote toekomst zou kunnen hebben, blijft tot het inlandsche leven beperkt, omdat dit, volgens de bloemrijke Javaansche taal, snel *als bloemen verbleekt.*

„Met het hoogst-artistieke *tritik*-werk is eveneens veel te doen; het kan in andere formaten voor de Europeesche markt een gezocht artikel worden, omdat we niets bezitten, dat bij deze merkwaardige techniek te vergelijken is en ook niet nagemaakt kan worden. [5])

4) Resident Jasper die op dit gebied geen leek is en buitendien ter plaatse van deskundigen alle noodige inlichtingen kan inwinnen, zal wel een speciaal doel op 't oog hebben voor de door hem bedoelde „batikscholen" die stellig niet op Westersche leest geschoeid behoeven te worden.

5) Het is een feit, dat bij de bezoekers van „Boeatan", vooral de buitenlandsche, zoowel de plangie's en kain kembangan, als de tritiks en looktjans bizonder in den smaak vallen. De voorraad door de presidente van haar Indische reis meegebracht, is spoedig aangevuld moeten worden.

„Zoo bieden zich bij invoering van vertrouwbare synthetische verfstoffen allerlei mogelijkheden, die de inlandsche kunst bevruchten en verrijken kunnen. Als men bijv. ziet, welke kleurenrijkdom met beperkte verfstoffen bereikt is, behoeft men niet te vragen, wat met de veel grootere keuze in synthetische mogelijk is!"

Aldus eindigt de heer *Loebèr* zijn alleszins behartigenswaardig betoog.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het plaatsje Baroes (residentie Tapanoeli, Westkust van Sumatra).

Baroes, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 30 December 1925, is eene Nederlandsche vestiging op de Westkust van Sumatra, die vroeger haar belang ontleende aan den aanzienlijken uitvoer van rubber, rottan en kamfer,

Zij werd beschermd door eene militaire versterking met 2 vuurmonden en door een vrij sterk garnizoen.

Een goed landhoofd stelde de voerders van ijzeren prauwen in staat de van de schepen afgehaalde reizigers veilig aan land te brengen.

Kortom, in het algemeen werden de toenmaals bestaande toestanden te Baroes geprezen.

Thans ziet men vele personen naar elders verhuizen, ten einde een nieuw levensbestaan te zoeken, voorts beschadigt de zee het landhoofd en spreekt men reeds van achteruitgang van de welvaart van het plaatsje.

De aankomende reizigers komen niet meer bij het douanekantoor aan land, omdat het te ver verwijderd is van den rivieroever, doch betreden het land aan de monding van de rivier.

De bevolking verarmt en heeft moeite om in haar levensonderhoud te voorzien.

Het weekloon is laag en bedraagt voor een rotanwerker f 0.75 per dag, doch men kan er gelukkig wonen tegen een huurprijs van f 3.— tot f 5.— per maand.

De levensmiddelen zijn goedkoop, maar het verdienen van geld blijft moeilijk.

Aan de bewerking van het niet groot aantal tuinen, waarover de bevolking beschikt, heeft zij zich weinig laten gelegen liggen, doch het schijnt, dat men daarin verandering wil brengen en door het planten van hevea wil trachten den welstand te verbeteren.

Over een drietal jaren kan die arbeid misschien gunstige uitkomsten opleveren.

De aanwezigheid van een betrekkelijk gering Europeesch kapitaal is daarvoor geen belemmering en maakt dat de bevolking over uitgestrekte terreinen kan beschikken.

Bovendien stelt het jonge koeria (district) hoofd van de kampong Moedik veel belang in deze aangelegenheid en spoort hij het volk aan de noodige werkzaamheid te ontplooien.

De heer Soetan Mohamad Arif heeft zich reeds doen kennen als een ijverig en scherpzinnig bestuurder, die door het doen bewerken van den vruchtbaren bodem de vroegere welvaart aan Baroes wil teruggeven.

Het te Baroes aanwezige aantal Chineezen bedraagt slechts enkele tientallen, doch niettemin hebben een paar vooruitstrevende personen toch kans gezien om de vroeger bestaan hebbende vereeniging Tjong Siang Hwe nieuw leven in te blazen en den heer Lim Kie Foen tot voorzitter daarvan aan te stellen.

Nadat deze 2 jaren die functie had vervuld, viel de keuze op den heer Khoe Thian Pie.

Doch het feit doet zich hierbij voor, dat als deze vergaderingen uitschrijft, niemand verschijnt.

Het schijnt dat de jongere elementen in de vereeniging een eigen bestuur hebben samengesteld, dat op den raad van ouderen in jaren en hunne ervaring geen prijs stelt.

Gebrek aan regelmatige leiding zal aan het werk der vereeniging misschien schadelijk zijn, hetgeen moet worden betreurd.

Aangezien te Baroes noch een geneeskundige noch een ziekenzaal aanwezig is, hebben de Chineezen aldaar gelden bijeen gebracht voor de ziekenzaal te Sihorbo, die op een afstand van 4 paal van Baroes is gelegen en waarvan het beheer is opgedragen aan een dilettant-verpleger.

Naar de schrijver van het artikel meent, is het zielental te Baroes groot genoeg om de oprichting van een ziekenzaal voor landsrekening te wettigen.

Voor den zieken verificateur ter plaatse moest voor diens transport naar Siboga onlangs een motorboo[t] worden aangevraagd, hetgeen met moeilijkheden ge[-] paard gaat.

Doch wat moeten de zieken doen, wanneer ove[r] geen motorboot kan worden beschikt, vraagt de schr[ij]ver?

Met bezweringswater in de kampong maakt men d[e] menschen niet gezond.

Het beste zal zijns inziens zijn, wanneer de bev[ol]king bij rekest aan den Resident van Tapanoeli om d[e] plaatsing van een geneeskundige verzoekt.

Deze kan dan tevens toezicht houden op de hygi[ë]nische toestanden van de plaats, want de marktpla[at]sen zijn in den regentijd bijzonder vuil, wegens gebre[k] aan afvoerleidingen, privaten, enz.

II. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regelingen, welke wel eens last kunnen bezorgen.

I.

Het gebeurt dikwijls, zoo schrijft men in de „Pe[r]niagaän" van 9 Januari 1926, dat in Ned.-Indië reg[e]lingen in het leven worden geroepen, die in de prakti[jk] niet altijd geheel uitvoerbaar blijken te zijn, omdat [zij] te veel last bezorgen aan het publiek, en ook dikwij[ls] in strijd zijn met het algemeen belang.

Het schijnt wel, zegt de schrijver, dat men bij h[et] maken van die regelingen zich meer heeft laten g[e]legen liggen aan schoone theorieën, dan aan prac[ti]sche overwegingen.

Ten laatste doet de praktijk uitspraak en kan m[en] het feit waarnemen, dat dan sommige voorschrift[en] worden ingetrokken of wel zoodanig worden gew[ij]zigd, dat aan het publiek geen last meer wordt bezorg[d].

De ambtenaren, die die bestuursregelingen hebb[en] toe te passen, weten ook wel, dat sommige voorschri[f]ten in de praktijk niet geheel en al door te voeren zij[n], doch zij weten ook, dat, als dit toch moet geschied[en], het algemeen belang niet wordt gediend.

Het gevolg hiervan is, dat de uitvoering door ambtenaren somtijds slechts losjes is en dat de afw[ij]kingen door de vingers worden gezien.

De goede ambtenaar niet te na gesproken, i[s] schrijver van meening, dat er gelukkig slechts enk[ele] ambtenaren zijn, die de gegeven bevelen met alle kra[cht] willen doorzetten en van een gezonden gedachteng[ang] niets willen weten.

Zelfs, wanneer de wetgever een zijweg met mil[de] toepassing toelaat, dan nog zijn die ambtenaren str[en]ger dan de Regeering heeft bedoeld.

Of door zulk een optreden het algemeen belang wor[dt] geschaad, laat hen blijkbaar onverschillig.

Als aanvulling van het bovenstaande haalt de schr[ij]ver aan, dat, toen in het jaar 1924 de nieuwe regel[ing] van het ijkwezen met het metrieke stelsel werd in[ge]voerd, de handelaren en vooral de Chineesche kle[ine] handelaren daarvan den druk ondervonden en geld[e]lijke schade leden.

Niet alleen dat de ambtenaren bij de uitvoering str[eng] optraden, doch bovendien dwongen zij de handelar[en] de weeg- en meetinstrumenten te aanvaarden, we[lke] zij aanwezen.

Wel toonden de handelaren hunne eigen weeg- [en] meetinstrumenten, die met de aangewezene overe[en]stemden, doch de ambtenaren wilden die niet van [het] vereischte merk voorzien, terwijl verlangd werd, [dat] de varkensslachter, de warongman, enz. de nieu[we] instrumenten zouden inkoopen bij één of twee aan[ge]wezen firma's.

Dat feit heeft destijds aanleiding gegeven tot [een] verweer in de „Perniagaän", waarover de ambtenar[en] van het ijkwezen wel vertoornd waren, doch zond[er] succes.

Ook te Buitenzorg had de aanklacht de aandacht [ge]trokken en begaf de heer Thung Tjoen Pok aldaar [zich] naar den Resident en naar den Adviseur van Chine[e]sche Zaken te Batavia, met het doel de bezwaren vo[or] te brengen, welke de handel had over de wijze v[an] toepassing van de nieuwe regeling door de ambte[na]ren van het ijkwezen.

Het resultaat daarvan is geweest eene confe[rentie] met den heer Thung Tjoen Pok op het Depar[tement] van Handel te Buitenzorg, waarbij de heeren M[...] de assistent-resident van Buitenzorg en de insp[ecteur] van het ijkwezen tegenwoordig waren.

Op voorstel van het Departement is de Rege[ering] daarna getreden in het verzoek om de moeilijkhed[en] waarin de Chineesche handel verkeerde, te verlich[ten].

en wel in dien zin, dat de handelaren, die te hooge prijzen voor de weeg- en meetinstrumenten hadden betaald, deze konden inruilen voor instrumenten tegen den veel lageren gouvernementsprijs.

Zij, die bijv. ƒ 60.— hadden betaald, konden tegen ƒ 25.— nieuwe instrumenten koopen en kregen ƒ 35.— terug.

Het gouvernement leed dus eene geldelijke schade tengevolge van onoordeelkundige handelingen zijner ambtenaren.

Deze voor den handel gunstige uitkomst dankt men aan de actie van den heer Thung Tjoen Pok en aan de welwillendheid van den Adviseur van Chineesche Zaken, n.l. van den heer Mouw en van de Indische Regeering en welke gunst men niet zal vergeten.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Landbouw.

Het aldus getitelde, zeer belangrijke, tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in Ned.-Indië is met de Juli-afl. zijn tweeden jaargang ingetreden en zal voortaan in plaats van tweemaandelijks, iedere maand verschijnen.

De Juli-afl. heeft den volgenden inhoud. De vanillecultuur in Oud-Kedoe, door D. J. de Boer. — Schoolvelden in het regentschap Bandoeng, door ir. G. A. de Mol. — Een hoofdstuk uit den ontwikkelingsgang van den Inlandschen landbouw in de residentie Kediri, door J. Straub. — Overeenkomsten voor de levering van theeblad door Inlandsche theetuinbezitters en de organisatie daarvan, door A. H. A. Corts. — Ladangbouw, door B. J. Hagries. — Petroleum als bestrijdingsmiddel tegen insectenplagen in de rijst, door ir. H. Gonggrijp, met Naschrift door S. Leefmans. — Landbouwkroniek. — Boekbespreking (De paarden- en runderteelt in Ned.-Indië, door J. Merkens. — De vischteelt in zoutwatervijvers, door E. J. Reijntjes).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van 11e jaarg. No. 2 (10 Juli '26). Mierenzuur, door H. F. Verhelst. — Java-jute, door W. A. Schrauwen. — Bevloeiing, welvaart en cultuur, door Prof. de Vos. — De koffie-diefstallen. — Dienstvoorwaarden van de Pamanoekan- en Tjiassemlanden. — Rubbervervalsching. — Albizzia in rubbertuinen, door Dr. Bobilioff. — Wordt aan de resultaten, verkregen met bemesting van theetuinen, voldoende bekendheid gegeven? door W. F. Mailette de Buy Wenniger. — Boekentafel (uitvoerige bespreking van A. H. W. M. Hermans: de Notemuskaatcultuur in Ned.-Indië sedert de opheffing van het monopolie).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 13 (1 Juli '26). De Santos-koffie-industrie in beeld, door David Brown. — Katoen versus koffie in Brazilië, door Dr. O. W. Wilcox. — Nuttig neven-effect van ingevoerde parasieten, door S. Leefmans. — Het adsorptievermogen van den grond (vervolg), door Georgikos. — Een en ander over het verkrijgen en behouden van goede producties, door M. — Over de bestrijding van schadelijke insecten in de thee- (en kina-) kultuur, door Dr. R. Menzel. — De suikercultuur op Cuba.

De Indische Mercuur.

No. 33 (18 Aug.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 27. Over de hygroscopiciteit van eenige kunstmeststoffen. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een uitgebreide opgaaf van literatuur over rubber (waaronder een artikel van E. G. Holt: The Dutch native rubber industry in „Rubber Age N. Y.", 1926, bl. 296).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van deel 19, afl. 6 (Juni '26). Iets over productie en prijzenpolitiek in het djatibedrijf van het Boschwezen, door Z. van Doorn. — Zelfkosten-prijs van het in de houtvesterijen in eigen beheer gekapte djatihout, door Dr. J. R. Beversluis. — Bescherming van wild en bosch, door Dr. R. Wind Hzn. — Productie van djatihout in Britsch-Indië, Siam en Nederlandsch-Indië, door A. J. Warta. — Boekbesprekingen, enz.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. '26, No. 7. Kan men in Nederlandsch-Indië volstaan met een politieleger? door E. J. Geldrop. (Schr. beantwoordt deze vraag ten stelligste met *neen;* hij acht een dergelijken maatregel — welke in bepaalde kringen herhaaldelijk ter sprake komt — als absoluut strijdig met 's lands belang, ja, als een ramp te beschouwen). — Over en uit den werkkring van den civiel- en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess, oud-kapitein der Maréchaussée (vervolg). — Eene tactische reglementenstudie betreffende de Compagnie en de Sectie, door A. van de Water. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën. V. De bondgenootschappelijke oorlog. — Over het begrip „manoeuvre" toegepast op brigades en sectiën bij den aanval in het nieuwe gevechtsvoorschrift voor de Infanterie. — Een legerkompas! (met afb.), door R. S. C. P. — Mededeeling van het comité voor het huldeblijk aan H. M. de Koningin. — Maandoverzicht. De Indische defensie. — Overzicht van tijdschriften.

De Bergcultures.

In verschillende Ind. dagbladen en vaktijdschriften vinden we medegedeeld, dat onlangs het eerste nummer is verschenen van een wekelijksch orgaan „De Bergcultures", het officieel orgaan van het eenige maanden geleden opgerichte Algemeen Landbouw Syndicaat.

Een Syndicaats-weekblad was van het begin af de wensch van de directeuren der Bergcultuur-Proefstations. De tegenwoordige toestand is zeker niet ideaal; thans zal het een groot gemak opleveren de veelheid van afzonderlijke tijdschriften, publicaties, mededeelingen en circulaires te zien verdwijnen om door het nieuwe orgaan geheel op de hoogte te worden gehouden van alles wat er in de bergcultuurwereld omgaat.

We hopen in de gelegenheid te worden gesteld om geregeld den inhoud van het periodiek onder de aandacht te kunnen brengen van de lezers dezer rubriek.

De Indische Boerderij.

Uit den inhoud van jaarg. 4, No. 1 (9 Juli '26). De Cultuurschool te Soekaboemi, door Vr. — Onwettige occupatie, door A. F. Velders (uitvoerige beschouwing over het onrechtmatig in bezit nemen van grond, waartegen de Regeering in den laatsten tijd strenge maatregelen heeft genomen). — De hoenderrassen en hun fok, door M. L. K.

De Ingenieur.

No. 34 (van 21 Aug.) brengt bijzonderheden over de viering van den zesden verjaardag der Indische Technische Hoogeschool te Bandoeng, waarbij o.a. ook is opgenomen een overzicht van de rede door prof. ir. H. C. P. de Vos, getiteld: bevloeiing, welvaart en cultuur. — Verder in dit Nr. nog een Ter herdenking † C. M. Herckenrath (in leven directeur van de Deli Spoorweg Maatschappij en van de Waterleiding Mij. Ajer Beresih), door W. H. M. Schadee en een levensbericht van ir. J. Veldkamp (overleden te Tarakan), door ir. R. A. van Sandick.

* * *

Het probleem van de „stille kracht", door Dr. A. Baudisch. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Nederl.-Indië in 1925, door Dr. C. J. J. van Hall. (Mededeelingen voor het Instituut voor Plantenziekten, No. 70).

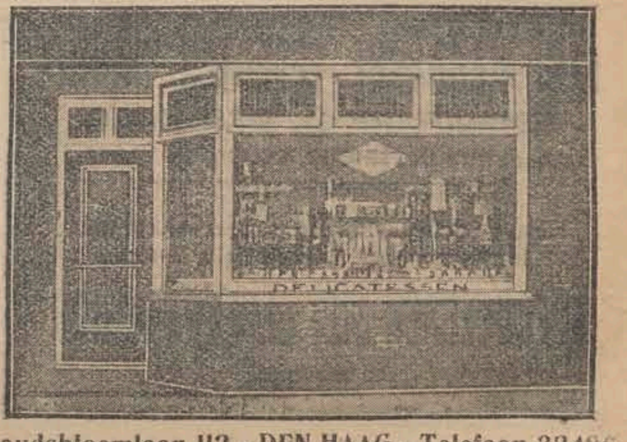
Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 29. 17 Juli 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië. XXVI: Maleisch gebied (Sumatra en Maleische schiereiland) en Borneo. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Nederlandsch-Indië over het jaar 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Juni 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij 't Kasteel van Aemstel).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926. (Korte Berichten, 16 Juli '26).

De Indische bodem. Samengesteld onder redactie van Th. Ligthart, ir. P. Hövig en Dr. D. A. Rinkes met medewerking van vele deskundigen. Met 2 gekleurde kaarten en 3 gekleurde platen buiten den tekst en 327 illustraties in den tekst. (Weltevreden, uitgave van Volkslectuur). (In een der volgende Nrs. van het K. W. zal op deze interessante uitgaaf nader de aandacht gevestigd worden).

Indische vruchten, door S. Kalff. — Indische curiosa, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 20 Aug. '26).

Suriname.

In *„De West"* van 9 Juli een belangrijk artikel over *„Opkoop en verscheping van vruchten"*, door de Naamlooze Vennootschap *„West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel Surinaam"*, door den heer Tomson tot stand gebracht. De zaak is, naar wat *„De West"* daarvan mededeelt, voortreffelijk voorbereid en wordt met groote energie geleid.

„Het groote voordeel van deze onderneming is, dat zij alles wat deugdelijk is, kan opkoopen. Wat niet geschikt is voor uitvoer in verschen staat, zal in conserven verwerkt worden. Een fabriek zal voor dit doel worden opgericht. De bereiding van stroop uit sinaasappelen zal een voorname factor in het bedrijf zijn."

Deze Surinaamsche stroop is overal gunstig ontvangen.

„Vermelden wij nog, dat de heer Tomson persoonlijk Engeland en Amerika bezocht heeft om den verkoop voor te bereiden, dan zal men het zeker met ons eens zijn, dat, althans wat den afzet betreft, deze onderneming ter dege is voorbereid. Dat de zaak een eigen gedeponeerd handelsmerk (een Surinaamsche Kottomisi) heeft, behoeft ternauwernood vermeld. Maar dat zij ook reeds haar eigen karaffen heeft laten blazen (in den vorm van een eenigszins afgeplatten kalebas met glazen stop en ingebrand merk) is zeker een nieuw bewijs van de grootsche plannen, die zij heeft.

De bedoeling is om den vruchtenhandel zoowel in het buitenland als in het binnenland te drijven. De Centrale zal de van alle kanten toestroomende vruchten opkoopen en ook weder naar alle zijden distribueeren. Wie een fijne vrucht op tafel wenscht zal dan maar aan de Centrale hebben te telephoneeren. Ook een eigen aanplant van vruchten — maar dan alleen van uitgezochte vruchten, die steeds afzet vinden tegen goede prijzen — staat op het program"......

Wij wenschen den heer Tomson succes met zijn mooie onderneming. Het moge voor het gouvernement een les zijn zulke ondernemingen aan particulieren over te laten.

Uit „De West" van 27 Juli laten wij hier volgen de beschrijving van „De eerste verscheping":

„Wie dezer dagen aan den Waterkant een kijkje neemt in het veilinggebouw bij den watertoren te Paramaribo, kan een gezellige drukte waarnemen. Men is bezig de eerste verscheping gereed te maken van de Vruchten-Maatschappij Surinaam, hier vertegenwoordigd door den heer Tomson. Wij waren verbaasd de lange rijen kratten te zien, omdat wij meenden dat er nog weinig sinaasappelen waren. De heer Tomson verzekerde ons echter, dat het aanbod ruim was. Hij denkt met de Nickerie een zeven honderd kratten (elk met 150 tot 200 sinaasappelen) te verschepen naar Europa en per Commewijne een groote bezending te verschepen in andere richting: Demerara, Curaçao, enz.

Onder de kleine landbouwers schijnt veel belangstelling voor deze zaak te bestaan. Vooral de Saramaccapolder levert reeds heel wat vruchten. Deze worden door de landbouwers geplukt, zooveel mogelijk onder toezicht van agenten van de Vruchten-Maatschappij, die hen op het hart drukken de sinaasappelen voorzichtig te behandelen. Het plukken moet, zooals men weet, geschieden met scharen en zakken. Daarna worden de vruchten in booten aangevoerd te Paramaribo. Bij de lossing aan het veilinggebouw wordt onmiddellijk betaald. De gewone prijs is een cent per stuk. Voor mooie vruchten, die goed geplukt zijn, betaalt de heer Tomson f 12.50 de duizend. Uit de booten gaan de vruchten over in kisten, om te besterven. Na eenige dagen begint de keuring. Vrucht voor vrucht wordt nagezien. Geen zwak plekje, niet de geringste schram, ontsnapt de aandacht. Verscheept naar Europa worden alleen volkomen gave vruchten. Zij zien er nog eenigszins groen uit, doch, zijn zij boomrijp geplukt, dan ontwikkelt zich op reis het proces waardoor zij zoet en saprijk aankomen.

De vruchten, die in een verder stadium van rijpheid verkeeren, worden gebruikt voor verscheping naar meer nabij gelegen plaatsen, als Demerara, Curaçao, enz.

Worden bij de keuring bedorven vruchten aangetroffen, dan wordt de daarvoor betaalde prijs afgehouden bij een volgende levering. De landbouwers nemen met deze regeling, waarbij wederzijds van zeker vertrouwen wordt blijk gegeven, genoegen. Na de keuring vindt de sorteering naar grootte plaats. De verpakking is nog primitief. De eerste verscheping vindt plaats in gewone aardappelkratten. Het voornemen bestaat wel om in het vervolg een eenigszins ooglijker model aan te schaffen, maar er was geen tijd meer om dit te regelen voor de eerste verscheping en de van gouvernementswege tot dusver gebruikte sierlijke kistjes vindt de heer Tomson wel wat duur. Het is in Holland te doen om de vruchten en niet om de kistjes, redeneert hij. Bovendien is het mogelijk, dat de vruchten te Amsterdam weder worden overgepakt.

Deze eerste bezending gaat naar Amsterdam. Van fruithandelaren in Londen, Antwerpen en Stockholm kwamen echter telegrafische aanvragen in om levering, zoodat vermoedelijk de volgende maand, naast een bezending voor Amsterdam, ook een verscheping naar Londen zal plaats vinden."

* * *

„De West" van 23 Juli vertelt van prachtige *pepites* afkomstig van het placer Pepita. De pepites wegen tezamen 2342 gram. De grootste twee hebben een gewicht van 660 en 550 gram. Het goud is eenigszins afgerond in tegenstelling van de pepites van het placer Brokolonko, die karakteristiek scherpkantig zijn, een aanwijzing vermoedelijk, dat deze gevonden zijn dicht bij de oorspronkelijke ligplaats.

Het is te hopen, zegt het blad, dat deze prachtige pepites, die een reclame zijn voor de kolonie, tentoongesteld zullen worden in Nederland.

* * *

„De Surinamer" van 11 Juli schrijft:

„Gelijk bekend zijn de werkzaamheden der expeditie Stahel nauwkeurig verdeeld onder de verschillende deelnemers. De professor zelf heeft het botanisch onderzoek voor zijne rekening en de heer IJzerman, die reeds met hem opging, voornamelijk het geologische. Thans zijn nog gevolgd Dr. D. Fernandes, die het zoölogisch deel te verzorgen krijgt en kolonel Kremer, die astronomische waarnemingen zal doen en rivieropmetingen, welke gedeeltelijk — volgens het eerste plan — door den heer IJzerman zouden worden verricht.

Dezer dagen vertrekt, nu via Nickerie, naar de expeditie-Stahel de WelEerw. Pater Ahlbrinck, de kenner der Indianen, hun taal, zeden en gewoonten, waarover hij reeds schreef op een wijze, die in de wetenschappelijke wereld zeer sterk de aandacht trok.

Het doel van Pater Ahlbrinck is, zooveel mogelijk linguistische en ethnologische gegevens te verzamelen over de Bovenlandsche Indianen, de Trio's, Oyama's en inzonderheid de Saloema's. Deze Indianen, vooral de laatste, zijn in taal ten nauwste verwant aan de Benedenlandsche Karaïben. De Saloema's zijn tot nu toe door geen blanken bezocht en hebben hun dorpen waarschijnlijk aan de Koetari. De tocht gaat dus tot de grenzen van Brazilië. Het spreekt wel vanzelf, dat de eventueel te verzamelen gegevens van het grootste belang zullen zijn in verband met het reeds voltooide werk van Pater Ahlbrinck."

Tot zoover *„De Surinamer"*.

Eenigen tijd geleden zond Dr. Walter S. Roth, de geleerde ethnoloog in Britsch Guiana, ons een overdruk van een artikeltje van zijn hand in *„Christmas Tide 1925"*, Georgetown, *„A trip to the far Brazilian border."*

Van de Taruma-Indianen zegt hij:

„There would appear to be little room for doubt that these Taruma are identical with the Saloema or Saluma of Surinam, known to the Bush negroes as Salumatti (mates, friends) and hence probably the Tarumata mentioned by Schomburgk. The former relations of the Taruma people with the Wapishana and their present ones with the Waiwai make their true ethnological study a somewhat complicated one."

In een bespreking van Roth's geschrift in de N. R. C. werd er op gewezen, dat de Goeje ontkent, dat de Taruma identiek zouden zijn met de Saluma. Om niet te uitvoerig te worden, verwijzen wij naar hetgeen de Goeje daaromtrent schrijft in de *Encyclopaedie van Nederl. West-Indië*, blz. 175.

* * *

Naar *„De Surinamer"* van 22 Juli verneemt, moet de

heer L. van Laar, lid van den Gewestelijken Raad van Kedoe, het voornemen hebben, een studiereis naar Suriname te maken.

In het nummer van 29 Juli wordt dit bericht verbeterd: bedoeld was Mr. J. H. van Laer, Advocaat bij den Raad van Justitie te Soerabaja, die reeds in Suriname is aangekomen.

* * *

Wij lezen in *„De Telegraaf"* van 20 Augustus, eerste ochtendblad: „Nieuw middel tegen malaria. Proeven in het Grieksche malariagebied.

Naar we vernemen van de wetenschappelijke afdeeling van de Duitsche verf-trust, heeft men daar een opzienbarende ontdekking gedaan op het gebied der malariabestrijding. Van andere zijden hooren we, dat het een nieuw geneesmiddel betreft, samengesteld uit arsenicum-verbindingen en chinine-alkaloiden. De klinische proeven in Duitschland zijn nog niet geëindigd. Binnenkort zal het nieuwe middel door een commissie van Duitsche artsen onder leiding van den bekenden malaria-onderzoeker, prof. Mühlens van het Hamburgsche Tropeninstituut, in het Grieksche malaria-gebied en wel in Saloniki, practisch worden toegepast."

* * *

In Suriname zijn thans nieuwe postzegels van 4 en 6 cent en *f* 1.50 in gebruik gesteld.

* * *

Wij ontvangen daar juist het treurige bericht van het overlijden op 27 Juli van den heer Julius A. Polak, oud-gouvernementslandmeter in Suriname. Bij zijne pensioneering hebben wij niet lang geleden in dit blad over hem geschreven. Suriname verliest in hem een zijner bekwaamste zonen. Zeer onlangs had hij ons geschreven niet van plan te zijn op zijn lauweren te gaan rusten en nu volgt hierop zijn doodsbericht.

Curaçao.

Surinamers op Curaçao.

De *Amigoe* schrijft:

„Op blz. 7 van de brochure: *„De Economische toestand van Suriname in 1925"* lezen we het volgende: „De emigratie van Surinaamsche jongelieden naar Curaçao bleef aanhouden.

In 1924 vertrokken derwaarts 135 jongemannen en in 1925 bedroeg dit aantal 154. De meeste dezer jongelieden vonden plaatsing bij de *Cur. Petr. Ind. Mij."*

Doch het getal Surinamers hier werkzaam moet nog veel grooter zijn, want reeds *vóór* 1924 was die emigratie al begonnen en ook in dit jaar 1926 zijn er weer velen bijgekomen. En velen wonen hier met vrouw en kinderen."

Havendokter.

Als havendokter in plaats van Dr. Gerstl is benoemd dr. Fehrer, een Oostenrijker, die vroeger in Oost-Indië werkzaam was.

Onderscheiding.

Gouverneur Brantjes is benoemd tot groot-officier in de orde van Simon Bolivar van Venezuela.

Nieuwe school.

De nieuwe R.K. school op Jandoret is 5 Juli l.l. geopend met 171 leerlingen.

Godsdienst.

Aan het persverslag van de 20ste zitting der Ned. Herv. gemeente ontleenen wij het volgende, waarbij wij weglaten wat niet op Curaçao betrekking heeft:

De Commissie voor de Protestantsche Kerken in Nederlandsch Oost- en West-Indië deelt het volgende mede:

In 1923 waren er in Bonaire 40 leden. De Protestantsche gemeente op Aruba telt 317 leden; er vertrokken 20 en er kwamen in 7.

In 1924 liep de post Bonaire achteruit; toch moet de post niet worden opgeheven, want er behoeft maar eenige opleving te komen of eene groote onderneming zich te vestigen om de gemeente weer te doen toenemen.

Aruba geeft op: 334 leden.

Prof. Knappert spreekt naar aanleiding van de mededeelingen. Het bevreemdt hem, dat er niets wordt gezegd over den arbeid in de gemeente te Willemstad op Curaçao, waarvoor wij wel wat grooter belangstelling mochten koesteren. Hij vestigt ook de aandacht op de Hollandsche gemeente te Philipsburg op St. Martin, waar men zoo gaarne een eigen predikant zou hebben. Hij zou wenschen, dat er eene speciale opleiding kwam voor predikanten, die naar Oost- of West-Indië zouden willen gaan.

Dr. Schokking wijst er op, dat de gemeenten niet verplicht zijn verslagen uit te brengen en velen dat dan ook niet doen.

Wat de uitzending van predikanten betreft, de commissie heeft alleen het recht van aanbeveling.

Naar aanleiding van het voorstel van prof. Knappert voor eene speciale opleiding wordt eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren prof. Knappert, dr. H. Schokking, de secretaris der Synode en prof. Van Nes, om de wenschelijkheid en mogelijkheid daarvan te onderzoeken.

Korte vreugd!

Aan de *Amigoe* wordt van bevoegde zijde verzekerd, dat dr. P. H. van der Hoog, de nieuwe directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, ontslag gevraagd heeft.

Aruba.

Tot landraad is gekozen de heer A. de Wever.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Verkoop van Curaçao.

Ditmaal geven wij twee merkwaardige brieven, die voor zichzelf spreken.

Curaçao, den 27e July 1824.

Dewyl ik vernomen heb dat er tusschen Zyne Majesteit de Koning en het Britsche Gouvernement onderhandeling plaats heeft omtrent den afstand van dit eiland en onderhoorigheden aan Groot-Brittanje, zoo acht ik het van mynen pligt om Uwer Excellentie by deze, tot zoodanig einde als waartoe zulks in het belang van het Ryk zoude kunnen dienstig wezen te berigten dat er eene naar alle waarschynlykheid zeer ryke goudmyn op het eiland Aruba hetwelk aan Curaçao onderhoorig is, is ontdekt geworden en waarvan ik met de schepen die op den 31e dezer naar het moederland zullen vertrekken, verslag zal doen aan Zyne Excellentie den Minister voor de Nationale Nyverheid en de Kolonien, met vermelding dat ik zal trachten om over de vereenigde Staten van Noord America en door andere kanalen deze belangryke ontdekking op Aruba ter kennis van Uwe Excellentie te brengen op dat Uwe Excellentie daarvan niet mogt onkundig blyven, byaldien myn verslag aan den voornoemden Heer Minister niet spoedig genoeg of in het geheel niet mogt aankomen, waardoor Uwe Excellentie zoude kunnen ontstoken blyven van informatien welke het Zyner Majesteit anderszins zoude behagen aan Uwe Excellentie deswege te laten doen.

Aan Zyne Excellentie
den Heere Mr. A. R. Falck 1)
Ambassadeur van Zyne
Majesteit den Koning der
Nederlanden by het Hof van
Groot-Brittanje.

Het antwoord van Falck, 8 Februari 1825 op Curaçao ontvangen, luidt:

Londen, 23. October 1824.

UHoogEd.Gestr. letteren omtrent de onverwacht vermeerderde waarde van Aruba zijn mij achtervolgens, in zesvoudig afschrift, geworden. Ik betuig mijn dank voor die zorg, welke in de bij u bestaande onderstelling alleszins doelmatig was. Doch er is van geenerhande afstand der u onderhoorige Eilanden kwestie geweest en mij blijft dus alleen over den wensch te uiten dat de ontdekte mijn op den duur genoegzame vruchten oplevere om de belastingen al meer en meer te doen verminderen en ten gevolge daarvan aan Curaçao de voorkeur boven andere naburige handelplaatsen te verzekeren.

In Nederland is alles wel. H.H. M.M. zijn sedert eenige dagen wederom te Brussel gevestigd.

De Mexicaansche Generaal Michelena en de heer Hurtado, van Panama, die ik beide van tijd tot tijd zie, blijven hier steeds wachten dat de loop der Europeesche staatkunde aan Engeland veroorloove om tot de erkenning der nieuwe Amerikaansche Gemeenebesten over te gaan. — Het is met voorkennis van laatstgemelde dat de Heer V. S. Gillet, brenger dezes, eene proeve van land-ontginning gaat nemen in den

1) Er staat „Flaek". De brief werd 31 Juli langs vijf wegen verzonden.

omtrek van Caracas. Hij is een Engelschman van geboorte, doch sedert vele jaren in Brussel woonachtig geweest, alwaar ik weet dat de Fransche Prefecten in der tijd veel op hadden met zijne geschiktheid voor het besturen van bedelaars-werkhuizen en soortgelijke inrichtingen. Met veel genoegen maak ik mij deze gelegenheid ten nutte om de betuiging te herinneren der consideratie en vriendschap met welke ik de eer heb van te zijn

UHEdGestr. ond: Dienaar,
A. R. FALCK.

Uit den Verren Vreemde.

Mekka-Genève.

Zonder in eenig opzicht tekort te doen aan hetgeen de Volkenbond in zijn jong bestaan reeds mocht verrichten en bereiken, zonder ook te pessimistisch te staan tegenover het goede dat van hem te verwachten is, kan men toch al erkennen, dat de verwachting van hen, die meenden er een vredebond in te mogen zien, welke alle beschaafde natiën zou vereenigen in één organisatie, teleurgesteld is.

Onder de factoren, die hierop in groote mate invloed uitgeoefend hebben en nog uitoefenen, mag gelden, dat West-Europa zich in den bond als de toonaangevende macht wil erkend zien, en dat daar Frankrijk en Groot-Brittanje zich weer beschouwen als de natiën, die den toon hebben aan te geven. Hiertegen wordt op velerlei wijze ingegaan.

De Vereenigde Staten van N.-A. houden zich afzijdig. De Z.-Amerikaansche staten zijn wel tot den V.B. toegetreden, maar zij spreken duidelijk uit, dat deze bedenken moet een wereldbond te zijn, en niet een West-Europ. bond. Reeds meermalen zijn stemmen opgegaan voor 't stichten van een Amerikaanschen V.B. Japan en China zijn wel lid van den V.B., maar zij verhelen hun misnoegen niet over de hun daarin toegedachte rol. En juist is in Japan een pan-Oost-Aziatische conferentie gehouden, waarin het begin is gezien van een V.B. voor Azië, of voor Oost-Azië. Zoeken de Ver. Staten en Groot-Brittanje elkander als landen van 't Angelsaksische ras, dan meent men daarin vaak een stellingnemen te zien tegenover Frankrijk, den V.B. ten spijt. En de jongste Italiaansch-Spaansche overeenkomst, die zich ook richt tot de Latijnsche landen van Z.-Amerika, bedreigt Frankrijk anderzijds met isolement, ook dit den V.B. ten spijt. De Sowjet-republieken, Perzië, Turkije, Irak, de Balkanstaten, de landen der kleine entente, zij knoopen in velerlei schakeering min of meer stevige banden, welke, evenals die van het veelbelovende Locarno, demonstreeren, dat de V.B.-illusie van één wereldbond voor den vrede verloren gaat in een mozaiek van kleine bonden, wier onderlinge vredesbedoeling gericht is tegen gevreesde oorlogsbedreiging en die hierom door anderen juist als een oorlogsbedreiging gezien wordt. Tot de organisaties, die zich onder deze omstandigheden tot vorm zetten, mag men ook die van het panislamisme rekenen. Hoewel daarin geenszins eenheid en eensgezindheid heerschen, zijn daar toch aanwijzingen van een bewust stelling nemen tegen het Westen, waardoor naast Angora, ook Mekka, tegenover Genève komt te staan.

Spoedig na elkander zijn twee congressen gehouden. Een te Kaïro, uitgegaan van godsdienstschriftgeleerden, en voornamelijk ook door oelema's bezocht. Het teekende meer oneenigheid dan overeenstemming, maar 't had zijn nut ter voorbereiding van het spoedig daarna, in Juni j.l., te Mekka te houden congres.

Het bijeenroepen ervan was een gewaagde proef van Ibn Saoed, thans koning van Hedchas. Zooals men zich herinneren zal, was Hedchas een deel van het Turksche rijk. De vorst Hoessein koos partij voor de entente en werd na de overwinning als koning van Hedchas gekroond. De Britsche politiek schiep een combinatie van Arabische staten, als blijvend tegenwicht van de Turksche macht, in Hedchas en omringende landen, waar zij twee zoons van Hoessein op den troon bracht. Een dezer is Emir Feisal, koning van het sedert veel besproken Irak, het vroegere Mesopotamië. Hoessein regeerde niet tot genoegen van alle Arabische grooten. Sultan Ibn Saoed van Nedjd, land van de puriteinsche Wahabieten, rukte tegen den koning op en verdreef hem uit de heilige plaatsen. De koning trachtte de positie nog te redden door het land te verlaten en de regeering aan zijn zoon Emir Ali over te dragen. Ook deze werd echter verdreven. Ibn Saoed vestigde zich als koning van Hedchas. Door flinke maatregelen bracht hij spoedig verbetering in den toestand. Daar de strenge secte der Wahabieten eigenlijk afkeerig is van tempelvereering en daar bij den gevoerden strijd verwoesting was voorgekomen van door de bewoners van Hedchas en door pelgrims vereerde plaatsen, vreesde men voor een belemmering van de bedevaarten naar Mekka en Medina. 't Tegenovergestelde bleek echter 't geval te zijn. In minder dan 2 jaren is de toestand geheel ten gunste gekeerd. De veiligheid in het land is nooit zoo groot geweest als thans. Daar de kwestie van het chalifaat nog altijd niet is opgelost, hellen velen er nu toe over dit in handen te leggen van den heerscher over Hedchas, en Mekka dan te maken tot het middenpunt van islamitisch spiritueel leven. In dezen gedachtengang wilde Ibn Saoed zich gaarne verplaatsen, nu in 't midden latende of hij den vader van die gedachte is geweest, dan wel het kind ervan. Hij meende de kans op verwezenlijking te verhoogen door vertegenwoordigers van de islamitische landen uit geheel de wereld tot een congres te Mekka samen te roepen, die dan zouden hebben te beraadslagen over aangelegenheden het heilige land en de daar te volbrengen pelgrimsgangen betreffende. Om aan dit voornemen eenige kans van bevrediging te bezorgen, moesten vele moeilijkheden onder de oogen genomen worden.

Frankrijk stond er sympathiek tegenover, ware 't alleen al maar omdat zijn politieke vriend Engeland er anders over dacht. Ibn Saoed toch was de gezworen vijand van de Arabische dynastie, die Londen groot had willen maken. Nu zou Ibn Saoed zich om Parijs en Londen zelf niet veel bekommerd hebben, want het congres stond beslist in het anti-Westersch teeken, maar de mohamedaansche landen onder Fransche en Britsche vlag mochten toch niet onder dit teeken opgeroepen worden. Dit werd door Ibn Saoed zóó goed ingezien, dat hij de uitnoodigingen voor het congres niet eerder verzond, dan toen hij zekerheid had, in October 192., dat Britsch-Indië vertegenwoordigd zou worden. Hij deed de oproep nog als sultan van Nedjd. In Januari 19.. liet hij zich eerst tot koning van Hedchas uitroepen.

Met Turkije en Yemen waren ook moeilijkheden uit den weg te ruimen. De geschiedenis van de regeering te Angora en de verdrijving van den chalief, wiens bevoegdheden door de Turksche nationale vergadering werden overgenomen, is bekend. Toch was 't te verwachten dat de regeering niet buiten de te Mekka te houden besprekingen zou willen blijven. De in verband hiermede gevoerde onderhandelingen vlotten niet best, zoodat toen het congres op 6 Juni in de Sjilak te Mekka, door Ibn Saoed, geopend werd, Turkije en Yemen niet behoorden tot de 12 aldaar vertegenwoordigde naties. Eindelijk werd een oplossing gevonden. Turkije erkende het koninkrijk Hedchas, en den sultan van Nedjd als souverein ervan, het zond een gezant, die het tevens op het congres zou vertegenwoordigen. Deze kwam, nadat reeds vele vergaderingen hadden plaats gehad, hij werd plechtig en met opvallende onderscheiding ontvangen. Yemen volgde dit voorbeeld. Weer een klip omzeild.

Toch mocht het congres zich niet een al-islamietisch noemen, en 't heeft dit ook niet mogen worden. Dit werd dan ook bij 't sluiten van het congres met leedwezen geconstateerd.

In Perzië en Irak houden de Sjiïeten zich afkeerig van elke bespreking van de chalifaatskeuze en van den bedevaart naar Mekka en Medina. Hoewel in den oproep voor het congres de chalifaatskwestie niet als onderwerp vermeld was, was wel te voorzien dat deze niet onaangeroerd zou blijven, doch ook al om de bedevaartaangelegenheden, die als hoofdpunt van de beraadslagingen waren genoemd, wilden de Sjiïeten niet naar Arabië gaan. Naar men beweert, zouden zij het chalifaat onder Sjiïetischen invloed wenschen te brengen en den stroom der bedevaartgangers naar de heilige plaatsen Kerbela en Nedjef in Mesopotamië leiden.

Neemt men dit alles in aanmerking, dan mag Ibn Saoed met het bereikte resultaat tevreden zijn. Zijn erkenning door Groot Brittanje, alsmede die van zijn rijk en van hemzelf door Turkije en Yemen zijn al niet te versmaden voordeelen. Dan is de samenkomst van een groot islamitisch wereldcongres, waarbij de natiën officieel vertegenwoordigd waren, ook een succes. Door een uitgesproken voorrang aan het Arabisch verleend, zoodat dit als eenige officieele congres-taal aanvaard werd, waarin alle, in andere talen uitgesproken redevoeringen, overgezet moesten worden, werd voorpositie genomen tegen Westersche pretentiën. Een commissie zal bijeenkomen voor de verbroedering van verschillende secten van den Islam, tusschen welke het congres niet te verzoenen uiteenloopende opvattingen zijn blijven bestaan. In verband met de pelgrimstochten werden deze besluiten genomen: tusschen Medina en Mekka en van deze plaatsen tot de havens Yambo en Djeddah moeten zoodra mogelijk spoorwegen

den aangelegd; water moet in voldoende hoeveelheden volgens hygiënische eischen beschikbaar worden gesteld; ziekenhuizen en logementen, voldoende aan sanitaire eischen, moeten worden ingericht; voorzieningen zijn te treffen ter verbetering van den gezondheidstoestand in Hedchas.

Alles wat politiek betrof had Ibn Saoed buiten het program gehouden, dat gaat, zeide hij, als interne aangelegenheid Hedchas zelf aan. Dit zou men niet kunnen beweren voor de kwestie van het chalifaat, doch deze is blijkbaar nog niet voor oplossing rijp geacht. Dit congres zal wel niet het laatste zijn. Ibn Saoed is in de keuze van de aan de orde te stellen onderwerpen beperkt en gebonden geweest. Zooals hij zich de besprekingen te Kaïro ten nutte heeft gemaakt als verkenning van hetgeen hij in Mekka zou kunnen behandelen, zoo zal Mekka van 1926 wel weer wegwijzer worden voor de verder te kiezen richting en het verder aan te nemen tempo. De oproep is van hem uitgegaan, vertegenwoordigers van 14 naties zijn tot hem gekomen en hebben onder zijn leiding beraadslaagd.

Hedchas is een der medeoprichters van den V.B. geweest. Het liet echter de formaliteiten na, die vastgesteld waren, om daarna ook lid van den V.B. te worden. Het Hedchas van Ibn Saoed toont niet den minsten lust om te Genève mede aan te zitten. Eerder mag men in den wensch om tot panislamitische samenwerking te komen, en in de anti-Westersche uitingen nu te Mekka ten beste gegeven, de neiging zien om een islamitischen hoek te gaan vormen in het mozaiek der bonden, die, geïnspireerd door een V.B.'s gedachte, toch den dood dreigen te worden van *den* Volkenbond.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ALBUM-FOTO's SUMATRA's WESTKUST.

In aansluiting met de mededeeling in een vorig No. omtrent de voordracht van den heer W. A. Uiterwijk, verzoekt deze ter kennis te brengen, dat de aanmaak van de albums niet doorgaat, indien niet minstens 1000 bestellingen binnenkomen. De albums zullen bevatten 100 foto-reproducties van diverse plaatsen, panorama's, kleederdrachten, enz. van Sumatra's Westkust en zullen kosten ƒ 3.50 per stuk franco per post, terwijl de geheele netto-opbrengst zal worden afgedragen aan het Steuncomité voor de slachtoffers van de aardbevingsramp ter Sumatra's Westkust.

LEZINGEN OVER KOLONIALE ONDERWERPEN.

De aandacht der afdeelingsbesturen onzer Vereeniging wordt gevestigd op de van het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen uitgaande, in dit Nr. van het K. W. opgenomen naamlijst van personen, die zich bereid verklaard hebben tot het houden van voordrachten of lezingen over koloniale onderwerpen.

De plaatsing dezer uitgebreide lijst met hare verscheidenheid van belangrijke onderwerpen, behandeld door bevoegde personen, zal, met het oog op het aanstaand seizoen, aan de Besturen der afdeelingen en inzonderheid aan zijn Secretarissen, ongetwijfeld bizonder welkom zijn.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den Red., blijft in dit Nr. de rubriek „Uit de Europeesche pers" achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

M. C. van den Toorn, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Hofstedestraat 75c, Rotterdam.
M. de Carpentier Wildervanck, Inspecteur van den Arbeid van de Buitengewesten; Laan van Meerdervoort 221, 's-Gravenhage.
J. Snellen van Vollenhoven, Ambtenaar voor Chineesche Zaken; p/a. Mevr. Schwing, Van Boetzelaerlaan 243, 's-Gravenhage.
Mej. S. Meiler, Ooievaarstraat 31, Rotterdam.
Mej. S. Meiler, Ooievaarstraat 31, Rotterdam.
Beiden hoofdverpleegster bij den Hospitaaldienst.
J. B. Schrameijer, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Papaverhof 27, 's-Gravenhage.
K. L. Loo (Kim Liong Loo), Gedipl. techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Ned.-Indische Handelsbank, 's-Gravenhage.
M. J. Priems, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Warnsveld (Gld.).
W. Lengton, idem als voren; Kolfstraat 26, Dordrecht.
Mevr. C. M. Kimmijser geb. Van Maren, Onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. L. O.; Chamby sur Montreux, Villa
H. Kieviet, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine; p/a. Maison de Rijcke, Laan van Nieuw Oost-Indië 14, 's-Gravenhage.
N. van Steenbergen, Kantoorhoofd 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Bentinckstraat 18, 's-Gravenhage.
W. N. G. de Water, Commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Rijksstraatweg 118, Schoten.
R. Kakebeen, Opzichter bij de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng; Acaciastraat 50, 's-Gravenhage.
Ir. E. J. L. Fuhri, tijdelijk wnd. Hoofd der Irrigatie-Sectie te Madioen; Anthonie Heinsiusstraat 77, Den Haag.
R. van Dijk, Techn. ambtenaar 4e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Mej. J. Dom, Beeklaan 244, 's-Gravenhage.
Mevr. C. I. W. van Dijk geb. Van den Broeke, Assistente bij het Post- en Telegraafkantoor te Semarang; p/a. Mej. J. Dom, Beeklaan 244, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 18 tot 25 Augustus.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
K. Ch. van Haastert, Ass.-Resident m. v., Den Haag, Frederik Hendriklaan 119. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
B. Slot, oud-Administrateur „Soeban-Ajam", Den Haag, Stadhoudersplein 8. ƒ 5.—	den heer E. Moorman te Den Haag.
Mevrouw de Weduwe Dr. Post-van Veeren, Arnhem, Amsterdamsche Weg 1. ƒ 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
H. W. Kleyn, Oosterbeek, v. Eeghenweg 6. ƒ 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
W. P. van der Harst, Arnhem, Zijpendaalsche Weg 57c. ƒ 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
W. J. Bieshaar, Hotel Riche, Arnhem, Nieuwe Plein 56. ƒ 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.

Afschrijven:

Th. P. Löhnis, Rotterdam, Mathenesserlaan 181 (overleden).
J. W. van Aalst, oud-Kapitein-Luitenant ter Zee, Den Haag, Laan van Meerdervoort 279 (overleden).

Adresveranderingen:

du Bois, oud-Architect B.O.W., van: de Bilt, Prinsenlaan 2, naar: Den Haag, Regentesselaan 6. ƒ 5.—
H. van Lokhorst, 1ste Luitenant der Grenadiers, Den Haag, van: Klimopstraat 100 naar: Riouwstraat 136.
Mevrouw Wed. A. Nill-Marinissen, Den Haag, van: Raamweg 24 naar: Weissenbruchstraat 22.
H. Kieviet, Gezaghebber Gouv. Marine, van: Soerabaja naar: Den Haag, p/a. Maison de Rijcke, Laan van Nieuw Oost-Indië 14. ƒ 5.—
L. H. C. Horsting, Adj. Hoofd v. d. Triangulatie, O.-I., van: Bussum, Lindelaan 8, naar: Den Haag, Statenlaan 138. ƒ 5.—
E. M. Stok, Controleur B.B., van: Lho' Seumawé naar: Bakongan (Westkust van Atjeh).
H. Fabriek, van: Padang naar: Sibolga, p/a. Nederlandsche Handel Mij.
D. A. van Waardenburg, Officier van Gezondh. 2e kl., thans te Tjimahi geplaatst.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, D
Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jon
lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doe
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In
of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied
personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat
's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtin
zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehu
biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland v
toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvra
te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan
's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indis
bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekk
willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ei
aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid
verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da
J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag
2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring
Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.